

BELGISCHE SENAAT

ZITTING VAN 30 NOVEMBER 1922

Wetsontwerp waarbij wijzigingen worden toegebracht aan de wet van 30 Juli 1889 betreffende den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procedeeën.

MEMORIE VAN TOELICHTING

MIJNE HEEREN,

Sedert jaren reeds wordt gevraagd dat de wet van 30 Juli 1889 op den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procedeeën zou worden herzien.

Daar de Regeering een einde wenscht te zien maken aan de misbruiken waartoe het thans geldende stelsel aanleiding geeft, heeft zij aan den raad voor wetgeving opdracht gegeven een ontwerp voor te bereiden tot wijziging van de wet van 1889.

Dit ontwerp, voorafgegaan door een verslag, dat er de memorie van toelichting van uitmaakt (1), heeft de Regeering de eer U ter behandeling voor te leggen.

De Minister van Justitie,
F. MASSON.

(1) Zie het verslag dat als bijlage hierbijgaat.

BIJLAGE.

RAAD VOOR WETGEVING.

Voor-ontwerp van wet waarbij wijzigingen worden toegebracht aan de wet van 30 Juli 1889 op den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procedeeren.

Verslag namens den Raad voor wetgeving uitgebracht door den heer SERVAIS.

ALGEMEENE BESCHOUWINGEN.

Het thans geldende stelsel in zake gerechtelijken bijstand, dat ingevoerd werd door de wet van 30 Juli 1889 en niet veel meer is dan eene verruiming van reeds vroeger bestaande wetsbepalingen, wordt fel gehekeld.

Bijna de helft van de vóór de rechtbank te Brussel aangebrachte burgerlijke zaken genieten dien bijstand; een onbeduidend aantal aanvragen om hem te bekomen worden van de hand gewezen (3 t. h. ongeveer), en nochtans loopen zeer vele van deze *pro deo* zaken hierop uit óf dat er naderhand van afgezien wordt, óf dat de betrokken partij in het ongelijk wordt gesteld. De ministerieele ambtenaren, inzonderheid de deurwaarders, klagen terecht over den last welke voor hen voortspuit uit de verplichting om kosteloos hun diensten te verleenen aan de talrijke personen, die het *pro deo* genieten : zonder vergoeding moeten zij hun veel tijd en geld besteden, want het menigvuldig copieerwerk dat elke procedure noodzaakt, moet door den ministerieelen ambtenaar worden toevertrouwd aan klerken, wier bezoldiging voor hem zeer bezwarend is.

De balie zelf, die zich beroepshalve en naar de traditie aan de kosteloze verdediging der behoeftigen wijdt, klaagt er over dat het voordeel van de kosteloze verdediging wordt verleend aan personen die haar in den grond kunnen ontberen. Het zou vanwege den advocaat eene dwaling zijn tegen dit misbruik in te gaan, door zich persoonlijk te laten honoreeren door den pleiter voor wien hij het voordeel van den bijstand zou bekomen : dat dergelijke practijk in hooge mate onrechtvaardig zou zijn, loopt in het oog ; terwijl zij inderdaad aan den advocaat de vergelding zijner diensten zou verzekeren, zou zij deze weigeren aan den pleitbezorger en den deurwaarder en zou zij, ten slotte, de schatkist berooven van de geldmiddelen welke zij putten moet in de betaling van de gerechtskosten.

De gebreken van de wet van 1889, welke bij de toepassing tot deze jammerlijke uitslagen hebben geleid, moeten gezocht worden eenerzijds in de voorwaarden, waaraan krachtens die wet moet worden voldaan tot het bekomen van den bijstand, en anderzijds, in het organisme dat bij die wet voorzien is om over de aanvragen om bijstand te beschikken.

Bij artikel 2 wordt bepaald dat de aanvraag wordt ingewilligd als het onvermogen bewezen is, mits de eisch niet blijkbaar ongegrond weze.

« Mits de eisch niet blijkbaar ongegrond weze. » Zonderling voorrecht dat aldus gehuldigd wordt ten voordeele van den behoeftigen pleiter, tot

groote schade van zijne wederpartij, wien het de kosten en lasten van een geding zal opdringen, tot groote schade ook van den Staat, van den advocaat, den pleitbezorger en den deurwaarder.

Besluit de pleiter, die zelf de kosten van zijn proces te dragen heeft, tot het instellen van zijne vordering op het enkel oordeel van zijn advocaat dat zijn eisch « niet blijkbaar ongegrond » is ?

Vraagt hij integendeel niet aan den door hem geraadpleegden advocaat of zijn eisch hem in rechte en in feite gegrond lijkt, of hij wezenlijk kans heeft in het gelijk te worden gesteld, of de practische uitslag van het geding, indien hij het wint, de kosten en moeite wel waard is welke het zal medebrengen, en is het niet eerst nadat hij over die verschillende punten gerustgesteld is dat hij zijne zaak bij het gerecht aanhangig maakt?

Het bewijs van onvermogen wordt door de wet van 1889 afgeleid uit eene verklaring van den betrokken persoon, zonder dat men zich van de juistheid dezer verklaring op doeltreffende wijze vergewist, terwijl toch dit hoofdbestanddeel van het aanzienlijk voorrecht dat de gerechtelijke bijstand uitmaakt, integendeel steeds met de grootste zekerheid zou moeten vaststaan.

Het organisme, dat door de wet van 1889 belast wordt met het verleenen van den bijstand, bestaat uit den rechter bij denwelken de zaak, voor welke gerechtelijken bijstand wordt aangevraagd, volgens zijne bevoegdheid zou dienen gebracht : deze is niet alleen slecht geplaatst en onvoldoende ingelicht om over het onvermogen te oordeelen, maar hij kan den verzoeker slechts afwijzen indien hij, na een kort onderzoek, ofwel het bestaan van het onvermogen niet erkent, ofwel aan zichzelf deze vooropgestelde meening oplegt, welke erge gevolgen hebben kan, namelijk dat de eisch blijkbaar ongegrond is.

Kan hij, in dergelijke omstandigheden, anders, dan bijna al de tot hem gerichte aanvragen om bijstand inwilligen?

Bij het opsporen van het middel om in dergelijken, dringend te verhelpen toestand verandering te brengen, komt het er op aan op zijne hoede te zijn voor eene te hevige reactie, naar dewelke ook zij, die met de beste inzichten zijn beziel, wegens de bestaande misbruiken mochten gedreven worden.

Het vermogen om zich tot het gerecht te wenden tot bekrachtiging van miskende rechten of tot voldoening van rechtmatige belangen is een van de stevigste grondslagen van de maatschappelijke organisatie ; deze rechten en belangen te doen erkennen is de groote reden van bestaan van den Staat en, aangezien het gerecht niet kosteloos kan zijn voor allen, zou het monsterachtig zijn dat het zou bestaan voor den rijke en niet voor den arme, alleen omdat hij arm is.

Voor deze noodzakelijke opsporing van de wijzigingen, welke het wettelijk steisel van den bijstand moet ondergaan, heeft de Raad voor wetgeving een zeker criterium meenen te vinden, eenerzijds in een meer doeltreffend vaststellen van het wezenlijk onvermogen en het ontdekken van den welstand, daar waar integendeel armoede geveinsd wordt, en anderzijds in het volkomen gelijkstellen, wat de toevlucht tot rechtbanken en openbare en ministerieele ambtenaren betreft, van den wezenlijken behoefte met den bemiddelden burger.

TITEL I.

DE GERECHTELIJKE BIJSTAND EN DE PERSONEN DIE DAAROP
RECHT HEBBEN.

Terwijl het dit standpunt inneemt, breidt het ontwerp de toepassing van den gerechtelijken bijstand uit. Men weet welke betwistingen de wet van 1889 deed oprijzen in zake het verleenen van bijstand voor handelingen behorende tot de vrijwillige rechtspraak, en dat bij die wet dit voordeel wordt geweigerd voor handelingen die dikwijls aan behoeftigen opgelegd zijn wegens hun onvermogen zelf, — zooals het verwerpen van eene met schulden bezwaarde erfenis of gemeenschap —, evenals voor elk geding dat voor een andere rechtsmacht is gebracht dan de eigenlijke rechtbanken.

De Raad was van meening dat al deze onderscheidingen en beperkingen niet gewettigd zijn, dat, telkens het gerecht in beweging dient gebracht, of er al dan niet een proces voorhanden is, dat, telkens op wettelijke wijze een beroep gedaan wordt op hen die de werking van het gerecht verzekeren, het onvermogen nooit daartoe een beletsel mag zijn.

Daarom wordt in het ontwerp bepaald (art. 1) dat de bijstand kan verleend worden :

1° Voor geschillen aanhangig gemaakt voor een der takken der rechterlijke macht, voor scheidsmannen of voor een lichaam met administratieve rechtspraak belast, alsmede voor de handelingen in verband met de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten ; 2° buiten eigenlijk rechtsgeschil, voor handelingen behorende tot de vrijwillige rechtspraak, voor de handelingen welke deze noodzakelijk voorafgaan, alsmede voor de handelingen waarbij een pleitbezorger of een deurwaarder moet optreden.

Geen beperking meer wat den rechter betreft vóór wien het geschil van den behoeftige moet aangebracht worden ; geen onderscheid meer tusschen de vrijwillige rechtspraak en de gedingbeslissende rechtsmacht ; geen noodzakelijkheid meer om in zake vrijwillige rechtspraak na te gaan op welk bepaald oogenblik zij begint : de voorafgaande handelingen kunnen evenals zij zelf, het voordeel van den bijstand genieten ; geen onderscheid meer, zelfs, tusschen het geval dat er rechtsgeschil is en dat waar er geen is ; het volstaat buiten alle geschil om, dat de deurwaarder of de pleitbezorger wettelijk moet tusschenbeide komen, opdat *pro deo* kunne toegestaan worden.

Het gevolg van deze bepaling ten opzichte der notarissen is, dat deze ertoe zullen kunnen gebracht worden kosteloos hunne ambtshulp te verleenen, zoodra hunne tussenkomst noodig is in een geschil, of tot tenuitvoerlegging van een vonnis of van eene handeling behorende tot de vrijwillige rechtspraak, of voor eene handeling welke deze noodzakelijk voorafgaat. Maar waar het geldt een notarieele akte te doen opmaken, buiten deze gevallen om, is onze wet niet van toepassing : dergelijke uitbreiding zou tot misbruiken hebben geleid en de practijk doet het nut ervan niet inzien.

Terwijl de wet van 1889 slechts haar voordeelen liet gelden voor de Belgische natuurlijke personen, beoogt het ontwerp ieder Belgische juridische persoonlijkheid, zij weze natuurlijk of zedelijk. « Het voordeel van den gerechtelijken bijstand, zegt artikel 2, wordt verleend aan de personen van Belgische nationaliteit ». De beteekenis van het woord « persoon », dat in tegenstelling komt met de uitdrukking « natuurlijk persoon », die in het volgend artikel voorkomt, laat daaromtrent geen twijfel over.

Deze uitbreiding is te billijken door deze overweging, dat er geen reden is om van ons standpunt uit, een verschil te maken tusschen den natuurlijke persoon en den zedelijken persoon, en ook door de vroeger geldende wets-

bepalingen, waarbij vergunning werd verleend om kosteloos te procederen aan bepaalde zedelijke personen, zonder zelfs altijd te eischen dat zij wezenlijk behoeftig waren. Deze bepalingen vervallen in ons ontwerp.

Hetzelfde geldt niet voor de wet van 26 December 1882 op de kosteloze rechtspleging in zake faillissement : het faillissement is niet een juridische personaliteit die te onderscheiden is van den persoon van den gefailleerde ; de curator vertegenwoordigt hem en vertegenwoordigt de schuldvorderaars, hij heeft als zoodanig eigen rechten, doch de failliete boedel is, als zoodanig, door de wet met geen enkel eigen recht bekleed.

Het op de vreemdelingen toepasselijk regiem blijft principieel in het ontwerp wat het onder de vorige wet was : het wordt vastgesteld door het verdrag, gesloten of nog te sluiten, tusschen België en de andere naties. Tegen dit stelsel is dit bezwaar in te brengen, dat het onvoorwaardelijk den bijstand ontzegt aan elken vreemdeling die zijne oorspronkelijke nationaliteit heeft verloren zonder een nieuwe te erlangen. Deze gestrengheid wordt door het ontwerp verholpen, door dat het dezen « nationaliteitloozen » vreemdeling tot het voordeel van den bijstand toelaat, indien zijn land van herkomst met België een verdrag heeft gesloten, waarbij die bijstand aan zijne onderdanen wordt toegezegd (art. 3).

Het grondbeginsel dat wij bovenaan hebben aangeduid, nl. den behoeftigen pleiter op gelijken voet trachten te stellen met den bemiddelden, blijkt het duidelijkst in de bepaling van het ontwerp (art. 2), waarin de twee voorwaarden tot het verleenen van den bijstand aan hen die, naar wij zooeven zegden, tot dat voordeel zijn toegelaten, nader worden bepaald. Deze twee voorwaarden zijn : het onvermogen dat, naar van de verdere bepalingen wordt verwacht, terdege zal kunnen worden nagegaan, en een rechtmatige aanspraak die een zeker belang oplevert : de tekst, sprekende over de tot het voordeel van het *pro deo* toe te laten personen, luidt : « indien hunne aanspraak rechtmatig voorkomt en zij er belang bij hebben die te doen gelden ».

« Rechtmatig voorkomt ». Het woord « voorkomt » laat duidelijk blijken dat het er voor rekwetrant niet op aankomt een volledig en van stonde af aan afdoende bewijsvoering te leveren : het is voldoende, maar het is noodig dat diegene, welke hij voorbrengt, van zijn recht schijnt te doen blijken. Kwestie van feiten en kwestie van beoordeeling, waarvan de oplossing door het ontwerp, zooals verder wordt uiteengezet, wordt toevertrouwd aan een degelijk bevoegd persoon, aan dien persoon juist welken de bemiddelde man die eene dergelijke aanspraak zou hebben te doen gelden, zou gaan raadplegen en aan wien hij dezelfde vraag zou stellen.

Luidens de nieuwe beschikking, evenmin als onder de bestaande wet, zal de behoeftige vrouw die eene vordering tot echtscheiding wil instellen, om den bijstand te bekomen, het bewijs niet moeten leveren dat hare grieven gegrond zijn. Hare aanspraak zal rechtmatig lijken wanneer hare grieven ernstig zijn en zij de bewijzen zal aanduiden waarover zij beschikt ; doch onder de nieuwe wet, zal het organisme, dat met het verleenen van den bijstand belast is, het recht en het middel hebben, indien aangaande het bestaan of den ernstigen aard der grieven twijfel mogelijk is, dat bestaan of dien aard te laten nagaan.

Is een in rechten en in feite gegronde eisch rechtmatig, wanneer hij, die hem voorbrengt, er niet voor het heden of voor de toekomst een wezenlijk belang bij heeft hem te doen gelden? Men kan van meening zijn dat het feit in dergelijke voorwaarden een derde vóór het gerecht te dagen niet de uitoefening is van een recht, doch veeleer misbruik maken van een recht. In dit geval, zou wel geen verstandig mensch kosten wagen om dergelijke eisch te doen gelden. Wat nu de bemiddelde niet doet, dat moet ook

niet kunnen gedaan worden door den behoeftige, dank zij het *pro deo*. Men heeft het *pro deo* zien verleenen om eene vordering tot verdeeling in te stellen tegen eene weduwe welke een bijna waardeloos mobilair in handen had, behoorende aan de gemeenschap die vroeger tusschen haar en haar echtgenoot bestond, terwijl slechts één enkele der erfgenamen van de echtgenoot die verdeeling eischte, en zijn aandeel, ruim gerekend, een bedrag van 20 frank vertegenwoordigde : hij was behoeftig en had geen klaarblijkelijk ongelijk ; het *pro deo* was dus rechtmatig toegestaan. Op zijn aandringen bleef er een tiental partijen te dagvaarden, een vonnis te bekomen, het te lichten, het te beteekenen, te doen overgaan tot den verkoop, en daarna tot de verdeeling door een aan te stellen notaris. De jonge advocaat, wien dit geding was te beurt gevallen, maakte er zich van af door aan dien overtuigden pleiter 25 frank te overhandigen en op deze wijze speelde hij dien zonderlingen client ten minste 5 frank in den zak, en verscheidene honderden franks aan den pleitbezorger, den deurwaarder, den notaris en den Staat, terwijl hij meteen de oude dagen van een brave vrouw ongestoord liet.

Dit voorbeeld — en het is geen geïsoleerd geval — komt onzen tekst rechtvaardigen : geen belang, geen *pro deo*. Het belang kan gering zijn — de zelfs zeer geringe belangen der arme lui zijn zoo eerbiedwaardig als de aanzienlijke belangen der rijken — gering, doch niet onbeduidend, zelfs niet voor den behoeftige en, daarenboven, klaarblijkelijk buiten verhouding tot de op te loopen kosten.

Het weze ons gegund, alvorens onze uiteenzetting over dit punt te eindigen, aan te merken dat wij, waar wij de wet van 1889 wijzigen, terugkomen tot het zeer wijs beginsel van het decreet van 11 December 1810, tot regeling van het beroep van advocaat, luidende :

« De tuchtraad zal in de verdediging der behoeftigen voorzien, door het oprichten van een bureel voor kostelooze raadpleging, dat eenmaal per week zal open zijn.

» De zaken welke door dit bureel rechtmatig zullen worden geacht, zullen met zijn advies naar den tuchtraad worden gestuurd, die ze aan de advocaten om de beurt zal toebedeelen.

» Wij willen dat het bureel aan deze raadplegingen de meeste aandacht wijde, opdat zij niet tot ergernis zouden strekken van derden, die naderhand de terugbetaling niet zouden kunnen bekomen van de kosten van het geding. »

Eene belangrijke nieuwigheid in het ontwerp is de mogelijkheid om hetgeen wij gaarne zouden noemen het gedeeltelijke *pro deo* te verleenen : een persoon, en het geval komt vaak voor, bevindt zich niet in een volstrekten staat van onvermogen : hij heeft middelen die hem in staat zouden stellen een deel, doch niet het geheel bedrag der betrekkelijk aanzienlijke kosten te dragen van de vordering die hij rechtmatig kan instellen. Wat gedaan? In de meeste gevallen, volgens de natuurlijke neiging der magistraten of de min of meer aanzienlijke geldmiddelen waarover betrokkene beschikt, wordt het *pro deo* nu eens toegestaan, dan eens afgewezen. Loutere willekeur. Sommige magistraten trachten de moeilijkheid op te lossen door het *pro deo* te weigeren voor het instellen en de eerste handelingen van het geding, mits het naderhand toe te staan, wanneer zij denken dat de rechtspleging lang genoeg geduurd heeft om de beschikbare geldmiddelen van den half-behoeftige op te slorpen. Empirisme, waardoor de betrokkene verplicht wordt het geding op eigen kosten aan te vangen, zonder de zekerheid te hebben het te zullen eindigen. Ziehier de zeer eenvoudige oplossing van het ontwerp (art. 4) : « Hij die over eenige

geldmiddelen beschikt, geniet slechts het voordeel van den bijstand, nadat hij in handen van den ontvanger der registratie eene som heeft gestort te bepalen bij de beschikking waarbij gerechtelijke bijstand wordt verleend. »

Bij een verdere bepaling (art. 24) worden de noodige maatregelen getroffen om vast te stellen dat die voorraad gestort is. Hij komt ten goede aan den Staat tot beloop van de voorschotten van rechten en kosten die deze te doen heeft (art. 37) en eene bepaling (art. 41), regelt de aanwending van het batig saldo, bijaldien de voorraad aldus niet gansch zou opgebruikt worden.

TITEL II.

DE BUREELEN VOOR KOSTELOOZE RAADPLEGING.

De bemiddelde en verstandige persoon, die gronden meent te hebben om de tusschenkomst van het gerecht te vorderen, persoon met denwelken wij den behoeftige willen gelijk stellen, gaat een ervaren en gezaghebbend advocaat raadplegen. Aan dezen is het, dat hij vraagt of zijne aanspraak rechtmatig lijkt en of hij er belang bij heeft hem te doen gelden; naar dezès meening is het dat hij handelt.

Anderzijds is het het eeuwenoude voorrecht der balie, door bemiddeling van hare bureelen voor kostelooze raadpleging te zorgen voor de kostelooze verdediging van de rechten der behoeftigen. De hoedanigheden, het karakter van de leden der balie staan er borg voor dat die rechten, toevertrouwd aan een ouder lid der orde, nooit zullen worden miskend.

Deze beschouwingen deden den Raad er toe besluiten de opdracht om uitspraak te doen over de aanvragen tot het bekomen van het *pro deo* toe te vertrouwen aan het bureau voor kostelooze raadpleging der balie, wiens bevoegdheden hij in deze zaken uitbreidt, aangezien het dat bureau is dat desvoorkomend den bijstand zal verleen, met al zijne gevolgen (voorschotten door de schatkist, aanwijzing en kostelooze tusschenkomst van advocaten en openbare of ministerieele ambtenaren) en wiens samenstelling hij zoodanig regelt dat blijkbaar al de betrokken belangen volle vertrouwen mogen hebben. Tot meer waarborg nog, kan luidens het ontwerp in hooger beroep worden gegaan van de beschikkingen van het bureau voor kostelooze raadpleging, doch mits een belangrijk voorbehoud, waarover later. Het bureau voor kostelooze raadpleging in hooger beroep, is op zulke wijze samengesteld dat hem een onbetwistbaar gezag wordt verzekerd, aangezien het deel heeft én aan het gezag der balie én aan dat der magistratuur.

Daar zijn dus (art. 5) bureelen voor kostelooze raadpleging in eersten aanleg, gevestigd in de hoofdplaats van elk rechterlijk arrondissement en bureelen van kostelooze raadpleging in hooger beroep, gevestigd ten zetel van elk hof van beroep.

Ieder bureau in eersten aanleg (art. 6) bestaat uit één of meer afdeelingen.

Elke afdeeling (art. 7) bestaat uit een advocaat, lid of oud-lid van den raad der orde, of, bij dezès ontstentenis, uit een advocaat, die ten minste sedert vijftien jaar op de lijst is ingeschreven en aangewezen wordt door den stahouder of, zoo geen tuchtraad voorhanden is, door den voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg.

In de arrondissementen, waar geen twintig advocaten op de lijst zijn ingeschreven, kan de afdeeling bestaan uit een magistraat van de rechtbank of uit een pleitbezorger die recht tot pleiten heeft en die ten minste vijftien jaar praktijk telt bij de balie.

De aanwijzing geschiedt voor één jaar, vóór den 1ⁿ October van elk jaar, en is hernieuwbaar.

Bij overlijden of ontslag, doet de zooals hierboven gezegd, gekozen opvolger, het mandaat uit van zijn voorganger.

Daarenboven worden één of meer plaatsvervangers aangewezen die de titularissen, bij verhindering, vervangen.

De afdeeling (art. 8) houdt zitting ten overstaan van den procureur des Konings of van één zijner substituten.

Het griffiersambt wordt waargenomen door den hoofdgriffier van, of door een griffier bij de rechtbank van eersten aanleg.

Deze bijstand en deze tusschenkomst van het openbaar ministerie stellen ter beschikking van het bureel voor kosteloze raadpleging een inlichtingsorgaan waarvan wij, in de rubriek over de rechtspleging, de werking zullen uiteenzetten, terwijl het ook aan den procureur generaal bij het hof van beroep het middel aan de hand doet om zich op de hoogte te houden van de bedrijvigheid van het bureel en om bijgevolg, met kennis van zaken gebruik te maken van het recht om in hooger beroep te komen, dat hem door het ontwerp wordt toegekend.

Het bureel in hooger beroep (art. 9) bestaat uit twee advocaten, fungeerende of gewezen stafhouders, en uit een raadsheer in het Hof van beroep.

De advo aten worden aangewezen voor één jaar, vóór den 1ⁿ October van ieder jaar, bij stemming met gesloten briefjes en bij meerderheid, in eene vergadering van de stafhouders en gewezen stafhouders van het rechtsgebied, opgeroepen en voorgezeten door den stafhouder van de orde der advo aten bij het hof van beroep.

De raadsheer wordt aangeduid voor één jaar, vóór den 1ⁿ October van ieder jaar, door den eersten voorzitter van het hof van beroep.

Hun mandaat kan hernieuwd worden.

Bij verhindering, ontslag of overlijden, worden zij vervangen door elk jaar op dezelfde wijze aan te wijzen plaatsvervangers.

Het bureel in hooger beroep kiest zijn voorzitter (art. 10) onder zijne leden.

Het bureel houdt zitting ten overstaan van den procureur generaal, van een advocaat generaal of een substituut procureur generaal.

Het griffiersambt wordt waargenomen door den hoofdgriffier van, of een griffier bij het Hof.

Deze bepalingen kunnen, voor sommigen, stoutmoedige hervormingen heeten.

Zij zijn slechts, eens te meer, de ontwikkeling van de gedachte uitgedrukt in voormeld artikel 24 van het decreet van 14 December 1810 betreffende het beroep van advocaat.

Men moet trouwens de werkelijkheid klaar inzien. Eenerzijds heeft het stelsel, waarbij de eventueele rechter van den hoofdeisch uitspraak deed over het al dan niet verleenen van gerechtelijken bijstand, door de uitslagen waartoe het heeft geleid, van zijn onmacht doen blijken.

Het is dus noodig, zooals in Frankrijk, de uitspraak over de aanvragen om gerechtelijken bijstand in handen te geven van een onderscheiden organisme dat bijzonder bevoegd en behoorlijk uitgerust is om degelijk werk te verrichten.

Anderzijds, zal de Belgische balie zich nooit uit het voorrecht laten onttrekken den advocaat van den *pro deo*-verkrijger aan te duiden; zij zal dit des te minder gedoogen dat zij steeds die opdracht op onberispelijke wijze heeft volbracht.

Zoo zij bekwaam is om naar behooren te bepalen wanneer een persoon zich in het geval bevindt om den bijstand van een advocaat te bekomen, is zij dan ook niet bekwaam, vooral in de bij het ontwerp voorziene voorwaarden, te onderscheiden of die persoon zich in het geval bevindt om het voorschot der gerechtskosten en de tusschenkomst van een openbaar of ministerieel ambtenaar te bekomen?

Het komt er op aan te weten of de eisch rechtmatig lijkt of er belang bij is dezen te doen gelden; dit is zaak van een advocaat, van een ervaren advocaat vooral, zooals die, door het ontwerp aangeduid. Het komt er ook op aan te weten of rekwesrant behoeftig is. Is het daarom noodig een areopagus bijeen te roepen, waarin de Schatkist, de betrokkene corporatiën en de magistratuur vertegenwoordigd zijn? Is die oudere advocaat bijgestaan door den, met al zijne opsporingsmiddelen gewapenden procureur des Konings, niet bij machte om over zulke eenvoudige vraag te oordeelen? Kunnen de rekwesrant, de Schatkist of de openbare ambtenaren twijfel koesteren omtrent zijne onpartijdigheid en hun vertrouwen ontzeggen aan zijn doorzicht en zijne ervaring om onder hen allen eene volstreekte rechtvaardigheid te handhaven? En dan, moest het bijna niet te voorziene ongeluk willen, dat een advocaat aan zijn plicht te kort kwam, dan zou het bureel in hooger beroep zijne dwaling weer goed maken.

Wij meenen dat de door het ontwerp aldus tot stand gebrachte organismen evenveel waarborg bieden als onze rechtbanken en dat zij beter bij machte zijn dan zij, om in deze zaken behoorlijk recht te spreken.

Het is misschien niet nutteloos na te gaan welk het karakter is van die organismen, uit het oogpunt van ons Staatsrecht.

De bijstand is een gunst die eerst een recht wordt, nadat die organismen het bestaan hebben erkend van de voorwaarden, daartoe door de wet gesteld. De bureelen voor kosteloze raadpleging zijn dus geen rechtbanken die recht spreken over een betwist recht; het zijn organismen die bestuursgewijs een recht toekennen. Hunne opdracht biedt veel gelijkenis met die van de weldadigheidsbureelen. Artikel 2 van het ontwerp zegt dan ook niet: hebben recht op den gerechtelijken bijstand, de personen van Belgische nationaliteit, enz., maar: het voordeel van den gerechtelijken bijstand wordt verleend aan de personen...

Daaruit blijkt dat de leden van de bureelen voor kosteloze raadpleging, geen rechters zijnde, niet onderworpen zijn, inzonderheid wat betreft de eedaflegging vóór hun in functie treden, aan de verplichtingen van de rechters. Als advocaat of als magistraat met eene administratieve opdracht belast, zoo vervullen zij deze onder den eed dien zij als zoodanig hebben afgelegd.

TITEL III.

DE BEVOEGDHEID.

Reeds zegden wij het: in beginsel vertrouwt het ontwerp alleen aan het bureel voor kosteloze raadpleging de zorg toe, te beslissen over de aanvragen om gerechtelijken bijstand. Daarbij wordt slechts uitzondering gemaakt voor de minder belangrijke zaken van het vredegerecht, de dringende gevallen en de strafzaken, die moeten worden gelijk gesteld met de dringende zaken.

Deze wijziging aan de bevoegdheid in zake *pro deo* is een van de grondslagen van het door het ontwerp gehuldigde stelsel. Omdat dit ontwerp die bevoegdheid toekende aan een enig organisme, was het in staat de werking van dit organisme zoodanig te regelen, dat het kon ontsnappen

aan de onvermijdelijke dwalingen, die zich onder het huidige stelsel voordoen.

Als regel geldt dus dat het voordeel van den bijstand toegekend wordt door het bureel voor kosteloze raadpleging in eersten aanleg.

Door hetwelk?

Door dat van het arrondissement waar rekwestrant zijne verblijfplaats heeft (art. 12), zijne verblijfplaats en niet zijn domicilie, de plaats waar hij werkelijk woont, zelfs dan wanneer zijn wettelijk domicilie elders zou zijn. Dit is, bijvoorbeeld, het geval voor eene vrouw welke feitelijk van haar man gescheiden leeft. Het bureel van de verblijfplaats zal het best in staat zijn om over haren eisch te oordeelen en tot dat bureel zal zij zich gemakkelijk wenden.

Indien rekwestrant in België geen verblijfplaats heeft, voegt artikel 12 erbij, dan is het bureel van dat arrondissement bevoegd, waar de bijstand zou dienen verleend.

Vóór het vrederecht, denkt de pleiter er vaak niet aan den bijstand van een advocaat in te roepen, omdat de zaak zoo eenvoudig is dat men hem kan onthouden. Waarom, in die veronderstelling, den behoeftige verplichten zich in de hoofdplaats van het arrondissement tot het bureel voor kosteloze raadpleging te wenden?

De vrederechter is bij machte te oordeelen en, trouwens, de kosten waarvan rekwestrant dient ontheven, zijn nooit aanzienlijk; zelfs alleen uit het oogpunt van den bijstand beschouwd, is de zaak van gering belang. Het ontwerp voorziet, voor dit geval, een uitzondering op het beginsel dat het huldigt: vóór den vrederechter, wanneer de verzoeker niet om de aanstelling van een advocaat verzoekt, kan het voordeel van den bijstand door den vrederechter worden toegekend, onder de voorwaarden van artikel 2 en zonder rechtspleging (art. 13).

Wil rekwestrant zich door een advocaat laten bijstaan, dan billijkt eenerzijds het belang der zaak de tusschenkomst van het bureel voor kosteloze raadpleging en moet anderzijds de aanstelling van dien advocaat, om naar behoren te geschieden, overgelaten worden aan een organisme dat een uitvloeisel is van de balie, waarvan dergelijke aanstelling een oud voorrecht is. In dit geval dus, komen wij terug tot den regel: de bevoegdheid van het bureel.

In strafzaken, blijft het voordeel van den bijstand in de praktijk bijna uitsluitend beperkt tot de tusschenkomst van een advocaat; dergelijke zaken laten over het algemeen geene vertraging toe. Een oud gebruik laat aan de balie, vertegenwoordigd door het huidige bureel voor kosteloze raadpleging of door zijn orgaan, het bureel voor kosteloze verdediging van behoeftigen, de zorg over om uitspraak te doen over de aanvragen tot het bekomen van den bijstand voor de behoeftige beklaagden en, wanneer het de burgerlijke partij is die het *pro deo* aanvraagt, dan wordt het haar toegestaan of ontzegd, op eene summiere uiteenzetting en de overlegging van vage attesten, door den rechter bij wien de vervolging aanhangig is gemaakt.

Door het ontwerp wordt aan het bureel in eersten aanleg de bevoegdheid gegeven om, zonder formaliteit noch rechtspleging, uitspraak te doen over de aanvragen om bijstand in strafzaken van wege den beklaagde, de burgerlijke partij en de burgerlijk aansprakelijke partij (art. 14).

Het ontwerp wil trouwens geen afbreuk doen aan de toepassing van artikel 294 van het Wetboek van strafvordering en aan de bepalingen betreffende de aanstelling van de verdedigers vóór de militaire rechtsmachten (art. 14).

In alle zaken kan bijstand noodig zijn tot het plegen van eene handeling, welke zoo spoedeischend is dat, moest men vóór het bureel de gewone proce-

duur volgen, dezès beslissing te laat zou komen. Het ontwerp voorziet in dit geval bij zijn artikel 15: In spoedeisende gevallen, kan het bureel in eersten aanleg, onder de bij artikel 2 gestelde voorwaarden en op eenvoudig mondeling of schriftelijk verzoek, het voordeel van den bijstand verleenen voor de handelingen en bemoeiingen, welke het nader bepaalt.

Ten slotte voorziet het ontwerp, evenzoo naar het voorbeeld van de wet van 1889, het geval waarin de verweerder, bij eene vóór het bureel in eersten aanleg gebrachte aanvraag om bijstand, eveneens om het *pro des* wensch te verzoeken: indien de wederpartij, vóór het bureel, van haar onvermogen doet blijken, kan haar ook vergunning worden gegeven om kosteloos te procederen voor hare verdediging en hare aanvragen tot reconventie (art. 16).

Het geval moest niet worden voorzien wat de vóór den vrederechter gebrachte aanvragen om bijstand betreft, aangezien deze, krachtens den tekst zelf van artikel 13, onverwijld, zonder rechtspleging zal kunnen uitspraak doen over de aanvraag van den verweerder, tenzij deze de aanstelling van een advocaat vordere, wat tusschenkomst van het bureel onontbeerlijk maakt.

Tot het regelen van de middelen om in hooger beroep te komen van de beschikkingen in zake bijstand, laat het ontwerp zich door twee beginselen leiden:

1° Vermijden dat die bijstandskwesties noodeloos vóór verscheidene rechtsmachten kunnen gebracht worden, bezwaar dat des te meer te vreezen is daar de procedure in deze zaken aan den eischer niets en aan den verweerder bijna niets kost en daar beiden er dus belang zouden bij hebben van alle beschikking, waarbij zij in het ongelijk worden gesteld, in hooger beroep te komen en de kans, hoe gering ook, te wagen om de vernietiging der eerste beschikking te bekomen.

2° Nochtans vermijden dat, dank zij eene almacht zonder toezicht, een bureel bij de toepassing van de wet eene strekking kunne doen heerschen welke strijdt met haar wezenlijk doel of met de rechtvaardigheid.

Het ontwerp meent deze twee tegenstrijdige beginselen overeen te brengen door in deze zaken geen ander beroep aan te nemen dan het hooger beroep van de beschikkingen der bureelen in eersten aanleg en de voorziening in cassatie tegen de beschikkingen van de bureelen in hooger beroep, en door dit recht van beroep niet toe te staan aan de partijen, doch alleen aan den procureur generaal bij het Hof van beroep, tot wiens bemiddeling zij zich zeker zullen wenden, maar die slechts met volle kennis van zaken en met de noodige omzichtigheid zal optreden. Dan nog zal zijne voorziening in cassatie slechts ontvankelijk zijn, wanneer hij wijst op eene uitdrukkelijke schennis van de wet en niet eene eenvoudige schending van een rechtsvorm.

Het stelsel komt dus hierop neer (art. 17):

De beschikkingen van de bureelen in eersten aanleg zijn niet vatbaar voor verzet; hooger beroep daarvan staat alleen den procureur generaal bij het hof van beroep open.

Het hooger beroep wordt gebracht voor het bureel in hooger beroep, gevestigd ten zetel van het Hof van beroep van het rechtsgebied.

De procureur generaal bij het hof van beroep kan de beschikkingen van het bureel in hooger beroep, aan de kennisneming van het Hof van cassatie opdragen, doch uitsluitend wegens uitdrukkelijke schennis der wet.

De beschikkingen, door den vrederechter of door het bureel in strafzaken of in spoedeisende gevallen verleend, kunnen door geen rechtsmiddel bestreden worden.

Indien de verweerder, bij de aanvraag om bijstand, niet verschijnt, wordt verzet door de wet van 1889 niet toegelaten: onder de nieuwe wet zal het des te minder moeten toegelaten worden, daar de nieuwe bepalingen meer

voorzorgen nemen, opdat de aanvraag, zoowel bij aanwezigheid als bij afwezigheid van den verweerder, slechts met kennis van zaken worde ingewilligd.

De wet van 1889 neemt evenmin het hooger beroep aan ; waar de nieuwe wet dit wel toelaat, met de hierboven aangehaalde beperkingen, schept zij een waarborg te meer voor een degelijke beschikking; deze beperkingen echter zijn noodig, indien men wil beletten dat de bureelen in hooger beroep met noodelooze vorderingen overlast worden en dat het beslechten van aanvragen, die eene spoedige oplossing eischen, integendeel eene nuttelooze vertraging ondergaan.

Het hooger beroep heeft, evenmin als de voorziening in cassatie, schorsende kracht, zooals wij het in de rubriek betreffende de rechtspleging zullen aanwijzen.

TITEL IV.

DE RECHTSPLEGING.

Deze heeft vooral op het oog : eenvoud en spoed, voor zoover deze eenvoud en deze spoed de opsporingen niet in den weg staan welke, met het oog op eene degelijk voorgelichte en gegronde beschikking, noodig zijn.

De verscheidene afdeelingen van een bureel in eersten aanleg verdeelen de zaken onder elkaar, en wel volgens een reglement dat door den stafhouder of, bij dezes ontstentenis, door den voorzitter der rechtbank van eersten aanleg is vastgesteld (art. 18).

Vóór de bureelen in eersten aanleg geschiedt de behandeling op de volgende wijze (art. 19) :

De verzoeker verschijnt in persoon of, mits hiertoe gemachtigd te zijn door het bureel, bij bijzonderen lasthebber, legt de bij de artikelen 34 en 35 vermelde stukken over en zet mondeling zijn verzoek uiteen, waarvan de griffier summierlijk nota neemt.

Dit wordt thans gedaan voor het bureel voor kostelooze raadpleging van de balie. Tegenwoordig, wanneer dit bureel de aanvraag inwilligt, stelt het alleen een advocaat aan die belast is het *pro deo* bij den rechter ahangig te maken.

Bij de nieuwe wet wordt deze dubbele etape afgeschaft.

Tenzij het bureel van oordeel weze dat de aanvraag onmiddellijk dient afgewezen, stelt het den dag vast waarop de verzoeker zich opnieuw moet aanmelden en waarop de verweerder uitgenoodigd wordt te verschijnen, hetzij in persoon hetzij bij een door het bureel toegelaten bijzonderen lasthebber. Beide partijen mogen zich door een advocaat laten bijstaan. De oproeping, onder een ter post aangeteekend schrijven door den griffier gestuurd, vermeldt naam en voornamen, beroep en woonplaats van den verzoeker en geeft ook in het kort de gronden der vordering op.

Na de partijen te hebben gehoord, doet het bureel onmiddellijk uitspraak of verwijst de zaak voor het inwinnen van inlichtingen naar den procureur des Konings. In dit laatste geval, bepaalt het den dag waarop over deze inlichtingen bij het bureel verslag zal worden uitgebracht.

Op den gestelden dag, beschikt het bureel, na opnieuw den procureur des Konings en partijen te hebben gehoord.

Het kan steeds, hangende de rechtspleging, een advocaat aanwijzen om den verzoeker te hooren en ten overstaan van partijen verslag uit te brengen (art. 19).

Dit verslag kan inderdaad nuttig of noodig zijn, als de zaak inge-

wikkeld is, als de uiteenzetting van den verzoeker niet volstaat, als hij op meer omstandige wijze dient ondervraagd of sommige stukken dienen samengebracht.

Het staat het bureel vrij het verslag al dan niet te gelasten omdat het, in de eenvoudige zaken, slechts een nuttelooze en verdragende formaliteit zou worden.

Indien het bureel het voordeel van den gerechtelijken bijstand verleent, zal het, in principe, de zaak toevertrouwen aan den advocaat die verslag heeft uitgebracht en die er aldus toe gebracht werd den behoeftige te hooren en zijne zaak te onderzoeken.

Vóór het bureel in hooger beroep, verschijnen partijen in persoon of bij een door het bureel toegelaten, bijzonderen lasthebber; zij kunnen door hun advocaat bijgestaan worden.

Het bureel kan de zaak voor het inwinnen van inlichtingen naar den procureur generaal verwijzen (art. 20).

Het bureel in eersten aanleg en het bureel in hooger beroep, laatstgenoemde bij meerderheid van stemmen, beschikken over de vorderingen van het openbaar ministerie, de partijen gehoord of opgeroepen zijnde, zooals verder aangeduid.

De behandeling geschiedt met gesloten deuren (art. 21).

Met gesloten deuren is het, inderdaad, dat tegenwoordig de aanvragen tot het bekomen van een *pro deo* behandeld worden; de bezwaren van de openbaarheid zijn klaarblijkelijk, terwijl deze wel geen enkel voordeel schijnt op te leveren.

De opdracht om *pro deo* te verleen en om in burgerlijke zaken in cassatie te gaan, welke door het ontwerp wordt opgedragen aan het bureel voor kostelooze raadpleging, kan voor hetzelfde eene kiesche en moeilijke taak worden. De rechtspleging in cassatie, in burgerlijke zaken, is ingewikkeld, de regelen betreffende de ontvankelijkheid van een beroep zijn, buiten een nauwen kring van rechtsgeleerden, weinig bekend, en de kansen van dergelijk beroep zijn moeilijk om beramen voor wien daarin niet ervaren is. Indien het bureel het bestaan van het onvermogen aanneemt, indien het geneigd is om de vordering van den toekomstigen verzoeker in cassatie als rechtmatig te aanzien, zal het zich nochtans omtrent dit punt niet mogen verlaten op zijn eigen oordeel; het zal den raad moeten inwinnen van een advocaat bij het Hof van cassatie.

Indien het bureel over het verzoek afwijzend meent te moeten beschikken, is het niet tot die voorafgaande raadpleging gehouden.

Bij het ontwerp wordt het volgende bepaald :

Voor de rechtspleging vóór het Hof van cassatie in burgerlijke zaken wordt het voordeel van den bijstand eerst verleend nadat het bureel, waarbij de aanvraag werd ingediend, van raad zal zijn gediend door een advocaat bij het hof van cassatie, aangewezen door den stafhouder van zijne orde.

Dit is een nieuwe gelijkstelling van den behoeftigen pleiter met den bemiddelden, wiens advocaat, alvorens hem aan te raden in cassatie te komen, zelden of nooit zal nalaten een confrater van het Hof van cassatie te raadplegen.

Gewoonlijk zal het de advocaat bij het hof van cassatie zijn, die de raadpleging heeft opgesteld, die later zijne hulp zal verleen en aan den behoeftige.

De in het openbaar uitgesproken en met redenen omkleede beschikkingen, worden door den griffier in een register ingeschreven, en onteekend door den rechter of den voorzitter, en door den griffier. Deze levert

daarvan kosteloos aan partijen en aan het openbaar ministerie op hun verzoek, eene uitgifte af, welke uitsluitend, behoudens het formulier van tenuitvoerlegging, de overwegingen en de beschikking bevatten (art. 23).

Bijzondere maatregelen tot tenuitvoerlegging van eene beschikking, waarbij hetgeen wij hebben genoemd het gedeeltelijk *pro deo* wordt verleend, zijn voorzien in de volgende bewoordingen :

« De beschikking, waarbij bijstand wordt verleend onder het bij artikel 4 gemaakte voorbehoud, wordt door den griffier van het bureel medegedeeld aan den ontvanger der registratie, die zijnerzijds den griffier moet verwittigen zoodra de bewaarestelling heeft plaats gehad.

» Van deze bewaarestelling wordt melding gemaakt op de minuut van de beschikking en eerst nadat aan deze formaliteit is voldaan, mag aan den persoon die bijstand verkrijgt, de uitgifte worden ter hand gesteld.

» Elke beschikking waarbij gerechtelijken bijstand wordt verleend, wijst de advocaten en de openbare of ministerieele ambtenaren aan die hunne ambtshulp zullen hebben te verleen.

» Bij den aanvang van ieder gerechtelijk jaar, maken de tuchtkamers van pleitbezorgers en van deurwaarders van het rechtsgebied eene lijst op tot regeling van de verdeeling der zaken onder de pleitbezorgers en de deurwaarders, en zenden deze lijst aan de bureelen in eersten aanleg en in hooger beroep.

» Hooger beroep van de beschikkingen der bureelen in eersten aanleg moet door den procureur generaal bij het hof van beroep worden ingesteld binnen de maand der uitspraak, bij eene aan partijen te beteekenen, met redenen omkleede akte, houdende aanzegging om, op gestelden dag voor het bureel in hooger beroep te verschijnen.

» Voorziening in cassatie vanwege den procureur generaal bij het hof van beroep tegen beschikkingen van het bureel in hooger beroep geschiedt bij eene ter griffie van het bureel binnen tien dagen na de uitspraak, ontvangen verklaring en wordt, met redenen omkleed, binnen tien dagen na de dagteekening ervan, aan partijen beteevend, dit alles op straffe van nietigheid.

« In het Hof van cassatie is de rechtspleging dezelfde als bij hooger beroep van arresten en vonnissen in strafzaken.

» Elke beschikking ter zake van gerechtelijken bijstand is van rechtswege, niettegenstaande elk rechtsmiddel, uitvoerbaar.»

Het is te veronderstellen dat de bureelen er in zullen slagen voor een zeker aantal zaken de partijen overeen te brengen, inzonderheid in zaken van uitkeering tot onderhoud. Voor deze speciale zaken, welke bijzonder belangwekkend zijn, is het den raad gewenscht voorgekomen eene praktische en vlugge vaststelling- en uitvoeringswijze van de door tusschenkomst der bureelen voor kosteloze raadpleging getroffen minnelijke schikking, tot stand te brengen.

Indien eene zaak van uitkeering tot onderhoud voor het bureel in eersten aanleg of in hooger beroep wordt aangebracht en, nadat van de echtheid des verzoekers onvermogen is gebleken, het bureel bij wege van minnelijke schikking partijen verzoent, maakt het daarvan een akte op, die door haar wordt onderteekend of waarbij wordt vastgesteld dat deze niet kunnen teekenen. Deze akte wordt ter griffie bewaard.

Wanneer zij die de uitkeering verschuldigd zijn in gebreke blijven ze te vereffenen, kan deze akte, op aanzoek van den schuldeischer, uitvoerbaar worden gemaakt op de wijze voorzien bij de artt. 1020 en 1021 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering en deze tenuitvoerlegging wordt vervolgd onder vergunning van gerechtelijken bijstand.

Zooals onder de wet van 1889, zijn vrij van zegel en griffierechten en onstlagen van de formaliteit der registratie, al de handelingen en geschriften betreffende een verzoek om gerechtelijken bijstand tot en met de uitgifte van de beschikking en de bij het vorig artikel voorziene akte van minnelijke s hikking.

Kunnen overgelegd worden zonder met het zegel bekleed of geregistreerd te zijn, alle akten en geschriften tot staving of betwisting van een verzoek om gerechtelijken bijstand.

TITEL V.

HET BEWIJS VAN ONVERMOGEN.

Krachtens de gecombineerde artt. 36, 46 en 53 van de samengeordende wetten van 29 October 1919 en 3 Augustus 1920, is ieder Belg of ieder vreemdeling, die in België woont of er gewoonlijk verblijft houdt, verplicht jaarlijks aangifte te doen van zijne gezamenlijke inkomsten.

Deze aangifte, welke het bestuur der belastingen heeft na te gaan, werd door het ontwerp gekozen als grondslag voor de schatting van de geldmiddelen van den *pro deo*-verzoeker, aan het bureel voor kosteloze raadpleging over te leggen.

Rekwetrant moet aan het bureel zijne identiteitskaart vertoonen en daarenboven de volgende stukken overleggen :

1° Een echt verklaard uittreksel uit de jongste aangifte betreffende de belastingen op het inkomen, onderteeekend door den betrokken persoon of door het hoofd van het gezin tot hetwelk hij behoort, daarbij per categorie de verschillende inkomsten vermeldende welke voor de supertaxe werden aangegeven ;

2° Eene verklaring, door hem bevestigd vóór den commissaris van politie van de gemeente waar hij woont, of bij ontstentenis van commissaris van politie, vóór den burgemeester, waarbij omstandig de wijzigingen worden uiteengezet welke zijne bestaansmiddelen hebben ondergaan sedert de nederlegging van de onder 1° bedoelde aangifte.

Hij die deze verklaring heeft afgenomen, betuigt dat zij hem waarachtig voorkomt of dat zij, naar zijne meening, onjuistheden bevat, en hij teekent den uitslag op der nasporingen welke hij te dien opzichte heeft moeten doen.

De verzoeker, die in het buitenland verblijf houdt, richt zijne aanvraag schriftelijk tot het bureel en voegt er de stukken aan toe, waaruit zijn onvermogen blijkt, zooals zij vereischt worden door de wetten van het land waar hij verblijft houdt.

Indien de zaak in dit land door geen wet is geregeld, voegt hij bij zijn verzoek eene verklaring, bevestigd vóór den Belgischen consulaire agent ter plaatse waar hij verblijft houdt ; in deze verklaring wordt de verblijfplaats van den verzoeker vermeld met eene omstandige opgave van zijne bestaansmiddelen en lasten.

Laten wij er hier ter herinnering op wijzen dat de aldus aan het bureel overgelegde bewijsstukken, telkens dit noodig zou worden geacht, zullen kunnen en moeten onderworpen worden aan een aanvullende verificatie, en het parket dat door het bureel ermede zal worden belast, is bij machte zich van deze opdracht te kwijten op eene wijze die algeheele voldoening schenkt.

Aan den vrederechter die te beslissen heeft over eene aanvraag om gerechtelijken bijstand, is de verzoeker niet verplicht die verschillende stukken

over te leggen : het staat den rechter vrij op andere schattingsmiddelen te beschikken. Daar hij zich in de nabijheid van den rechtszoekende bevindt en hij hem slechts heeft te ontslaan van de betaling van geringe gerechtskosten, zal hij dikwijls zeer oordeelkundig kunnen beschikken zonder de stukken te eischen die, integendeel, voor de bureelen voor kosteloze rechtspleging, onontbeerlijk zijn.

TITEL VI.

DE GEVOLGEN VAN DE VERGUNNING VAN GERECHTELIJKEN BIJSTAND.

Tegenwoordig is hij die gerechtelijken bijstand geniet vrijgesteld van de fiscale rechten, welke de Staat voorschiet, en van de emolumenten van advocaten, pleitbezorgers en deurwaarders, die niet worden betaald, tenzij in geval het proces gewonnen wordt tegen een betaalvermogene wederpartij.

Moet de behoeftige een beroep doen op de medehulp van deskundigen of getuigen, dan is hij ertoe gedwongen, om hunne taksen of hun loon te betalen, een beroep te doen op de private liefdadigheid.

Hier weer wordt de behoeftige pleiter door het ontwerp op gelijken voet gesteld met hem die bemiddeld is : voortaan zal de Staat dit getuigen-geld en loon van deskundigen voorschieten.

Zoo de balie op edelmoedige wijze dien traditioneelen last van de verdediging der behoeftigen aanvaardt en dragen kan, zoo gaan daarentegen de deurwaarders, wier emolumenten in den grond vooral de onkosten, schrijfkosten, reis- en vervoerkosten moeten dekken, onder dien last zwaar gebukt. Het is dringend noodig dat het loon der deurwaarders gelijkgesteld worde met de fiscale rechten en dat de Staat die voorschiet. De financieele last welke voor den Staat daaruit zal voortspruiten wordt verminderd door de afneming van het aantal *pro deo* zaken en door de maatregelen bestemd om de invordering der voorgeschoten sommen, telkens die invordering zal mogelijk zijn, te verzekeren.

De onkosten der pleitbezorgers moeten hun op dezelfde wijze betaald worden, zoodat zij nog slechts voor de behoeftigen dat deel van hunne emolumenten opofferen, waardoor hun geestelijke arbeid en hunne beroeps-verantwoordelijkheid wordt vergoed, namelijk hun honorarium. Dit onderscheid tusschen hunne onkosten en hun honorarium zal duidelijk gemaakt worden in het nieuw tarief van gerechtskosten in burgerlijke zaken, dat thans wordt voorbereid.

Dezelfde regeling moet den notarissen ten goede komen.

Ten slotte, komt het erop aan op doeltreffende wijze de invordering van de door den Staat voorgeschoten sommen en van het honorarium van pleitbezorgers en notarissen te regelen, hetzij ten laste van hem die bijstand heeft genoten en tot een beteren toestand is gekomen, hetzij ten laste van de in de kosten verwezen wederpartij.

Het ontwerp drukt deze beginselen uit op de volgende wijze :

« De zegel-, registratie- en griffierechten, toepasselijk op al de akten opgemaakt op verzoek van den persoon die gerechtelijken bijstand geniet, met inbegrip van de stukken waarop hij zich tot staving van zijne aanspraak beroept en de akten tot tenuitvoerlegging van het vonnis, worden in debet vereffend.

» Het origineel der deurwaarders-exploiten wordt, bij de registratie ervan, voor zegel geviséerd. Daarin worden aangeduid het aantal bladen

en het recht verschuldigd wegens uitgiften. Deze moeten het visa niet vermelden, indien het papier dezelfde afmetingen heeft als dat waarop het origineel is geschreven.

» In al de exploiten, uitgiften en andere akten of stukken, opgemaakt of afgeleverd onder het voordeel van den gerechtelijken bijstand, wordt melding gemaakt van de vergunning van bijstand.

» Het visa voor zegel en de registratie in debet gelden slechts, wat betreft de akten en titels welke overgelegd worden door hem die bijstand geniet, voor het doel waarvoor de bijstand werd verleend. »

Dit werd ontleend aan de wet van 1889.

Het bestuur van registratie en domeinen doet, ter ontlasting van hem die bijstand geniet, het voorschot overeenkomstig artikel 104 van het koninklijk besluit van 1 September 1920 houdende het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken : van de kosten van vervoer en verblijf van de magistraten, openbare of ministerieele ambtenaren, deskundigen en getuigen, van het loon der deskundigen, van het getuigengeld, van de kosten van inlassching in de dagbladen, wanneer zij door de wet zijn voorgeschreven of door den rechter zijn toegelaten, van de bijkomende onkosten en van het vierde van de salarissen van deurwaarders, alsmede van de bijkomende onkosten der andere openbare of ministerieele ambtenaren.

De emolumenten en loonen van openbare en ministerieele ambtenaren, met uitzondering van het drie vierde van de salarissen van deurwaarders, de in debet vereffende rechten en boeten en de door het bestuur van registratie en domeinen gedane voorschotten kunnen in ieder geval verhaald worden op hem die bijstand heeft genoten, indien hij in staat is ze te betalen, en, daarenboven op de wederpartij, indien deze in de kosten verwezen werd of indien in den loop van het geding eene minnelijke schikking werd getroffen.

Wordt de wederpartij van hem die bijstand geniet in de kosten verwezen, dan zendt de griffier binnen de maand aan den ontvanger der registratie een uittreksel uit het vonnis.

Werd eene minnelijke schikking getroffen, dan moeten partijen aan het bestuur van registratie en domeinen bij een ter post aangeteekend schrijven mededeelen, dat aan het geschil een einde werd gemaakt. Deze mededeeling moet geschieden binnen twee maand na de getroffen overeenkomst, bij gebreke waarvan iedere partij eene fiscale geldboete van 100 frank per maand vertraging oploopt.

Ingeval tusschen partijen eene minnelijke schikking wordt getroffen, laat de bestaande wet den Staat en de ministerieele ambtenaren volstrekt ongewapend tegenover de wederpartij van den bijstand verkrijger en bijna altijd tegenover laatstgenoemde, terwijl het nochtans billijk is dat de betaling der kosten van het geding in overweging worde genomen in eene minnelijke schikking getroffen over een *pro deo*-geding, evenals dat gedaan wordt in elke minnelijke schikking over een ander geding. In geval van minnelijke schikking komt de wederpartij van den *pro deo*-verkrijger althans gedeeltelijk in het ongelijk te staan ; het is dan ook billijk dat hij de kosten betaalt van het geding dat er hem toe bracht het vergelijk aan te nemen.

De invordering der aan het bestuur verschuldigde gelden geschiedt door het bestuur, overeenkomstig de wetsbepalingen in zake de inning van zegel- en registratierechten.

Beteekening van het dwangbevel aan den veroordeelden verweerder brengt tenuitvoerlegging van het vonnis bij verstek mede ten voordeele van hem die bijstand geniet, op de wijze als voorzien bij artikel 156 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

De pleitbezorger van hem die bijstand geniet, kan, tot belcop van de

emolumenten, afscheiding eischen van de kosten, waarin de wederpartij werd verwezen.

Indien, in het bij artikel 4 voorziene geval (dat van het gedeeltelijke *pro deo*), de door den bijstand-verkrijger gestorte voorraad niet opgebruikt is bij den afloop van het geding, wordt hij gebruikt tot betaling van de emolumenten van den pleitbezorger en van het niet betaalde deel van de salarissen van deurwaarders; het saldo wordt teruggegeven aan hem die den bijstand genoot, bij overlegging van het bewijs dat het geding ten einde is.

De vordering tot teruggave vervalt na twee jaar.

De vordering tot verhaal van de aan de Schatkist verschuldigde sommen vervalt na dertig jaar, met ingang van den dag waarop de formaliteit werd toegestaan, als het in debet vereffende rechten geldt, en, als het door het bestuur van registratie gedane voorschotten geldt, met ingang van den dag waarop het de betaling heeft gedaan.

In het door het ontwerp gehuldigde stelsel, wordt de advocaat van den bijstand-verkrijger hem aangewezen door het bureel, aangezien die aanwijzing een van de hoofdbestanddeelen is van de beschikking waarbij het *pro deo* wordt verleend.

Daarom ook, zooals de tuchtraden in deze beslissen (Recueil des Cressonières, n° 349), « geeft alleen het ophouden van het onvermogen aan den advocaat het recht tot het ontvangen of vorderen van honorarium waarvan het bedrag door den stafhouder begroot wordt » (art. 43).

De keus van den advocaat die wordt aangewezen, moet trouwens overeenkomen met den wensch uitgedrukt door den behoeftige in overleg met dien advocaat.

Zoo de Staat de pleitbezorgers vergoedt voor hunne voorschotten, is het billijk dat hij hetzelfde doe ten behoeve der advocaten die in de zaken betreffende behoeftigen dikwijls genoopt zijn tot kosten van briefwisseling welke de begroting der jonge advocaten wel eenigzins bezwaren.

Ook daarin voorziet het ontwerp :

« De Minister van Justitie stelt ter beschikking van de bureelen in eersten aanleg en in hooger beroep de noodige gelden om hunne kleine uitgaven te bestrijden. Daarbij hooren onder meer de kosten van briefwisseling van de bureelen en die van de advocaten belast met de verdediging van de tot gerechtelijken bijstand toegelaten behoeftigen.

» Jaarlijks leggen de bureelen aan den Minister van Justitie daarvan rekening en verantwoording over. »

TITEL VII.

DE INTREKKING VAN DEN BIJSTAND.

Zoolang de zaak niet afgehandeld is, kan de bijstand ingetrokken worden door het bureel waardoor hij werd verleend, indien hij alleen werd bekomen dank zij onjuiste aangiften.

De aanvraag tot intrekking kan uitgaan van elke betrokken partij en van het openbaar ministerie. Zij wordt ingediend bij met redenen omkleed verzoekschrift en beteekend met dagvaarding om vóór het bureel te verschijnen, op den bij eenvoudige beschikking te bepalen dag. Slechts op aanmaning van het bureel zijn partijen gehouden in persoon te verschijnen. Voor het overige gelden de regelen betreffende de vergunning van den bijstand, ook voor de vordering tot intrekking ervan.

De door den Staat voorgeschoten kosten, de voorloopig niet geïnde rechten de emolumenten en loonen van openbare en ministerieele ambtenaren, buiten de deurwaarders, zijn onmiddellijk vorderbaar van de partij die van het voordeel van den gerechtelijken bijstand vervallen is verklaard.

TITEL VIII.

STRAFBEPALING.

Beter dan in de bestaande wet van 1898 wordt in het ontwerp omschreven wat wij bijna zouden noemen de oplichterij in zake *pro deo*, waarvan de doeltreffende beteugeling een belangrijke factor ware om een einde te maken aan de misbruiken, waartoe de toepassing van deze wet aanleiding geeft.

De ontvankelijkheid van de vervolging wordt door het ontwerp niet meer afhankelijk gemaakt van de voorafgaande intrekking van het voordeel van den bijstand: deze intrekking, onmogelijk geworden eens dat het hoofdgenschil ten einde is, belet alle vervolging van bedoelde oplichterij, wanneer deze aan het licht komt na het geschil. Ten slotte, meende de Raad, dat ook de poging tot dit misdrijf met straffen dient bedreigd.

Bijgevolg wordt « hij die, door wetens en willens onjuiste verklaringen af te leggen of door andere verkeerde handelingen, het voordeel van den bijstand bekomt zonder daarop recht te hebben, gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar, en met geldboete van 100 tot 5,000 frank of enkel met één dezer straffen.

» De poging tot dit feit wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maand en met geldboete van 50 tot 3,000 frank, of enkel met één dezer straffen.

» Het eerste boek van het Strafwetboek is, in zijn geheel, op deze misdrijven van toepassing».

TITEL IX.

SLOTBEPALING.

Dit is het ontwerp dat de Raad voor wetgeving aan de Regeering voorlegt. Het vervangt de vorige wetsbepalingen op den gerechtelijken bijstand, welke vervallen, zooals gezegd wordt in de slotbepaling (art. 47).

ANNEXE AU N° 15.

Projet de Loi modifiant la loi du 30 juillet 1889 sur l'assistance judiciaire et la procédure gratuite.

Albert,

ROI DES BELGES.

A tous, présents et à venir, SALUT !

Sur la proposition de Notre Premier Ministre, Ministre des Finances et de Notre Ministre de la Justice,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS :

Notre Premier Ministre, Ministre des Finances et Notre Ministre de la Justice sont chargés de présenter en Notre nom, aux Chambres législatives, le projet de loi dont la teneur suit :

TITRE PREMIER.

DE L'ASSISTANCE JUDICIAIRE ET DE CEUX QUI Y ONT DROIT.

ARTICLE PREMIER.

L'assistance est applicable :

1° Aux litiges portés devant une juridiction quelconque, même arbitrale ou administrative, ainsi qu'aux actes relatifs à l'exécution des jugements et arrêts ;

2° En dehors de tout litige, aux actes de juridiction gracieuse, aux actes qui en sont le préliminaire nécessaire ainsi qu'aux actes qui impliquent l'intervention d'un avoué ou d'un huissier.

BIJLAGE BIJ N° 15.

Wetsontwerp waarbij wijzigingen worden toegebracht aan de wet van 30 Juli 1889 betreffende den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procedeeeren.

Albert,

KONING DER BELGEN.

Aan allen, tegenwoordigen en toekomstenden, HEIL !

Op voorstel van Onzen Eerste Minister, Minister van Financiën, en van Onzen Minister van Justitie,

**WIJ HEBBEN BESLOTEN EN
WIJ BESLUITEN :**

Onze Eerste Minister, Minister van Financiën, en Onze Minister van Justitie zijn gelast in onze naam bij de Wetgevende Kamers het wetsontwerp aan te bieden waarvan de inhoud volgt :

EERSTE TITEL.

DE GERECHTELIJKE BIJSTAND EN DE PERSONEN DIE DAAROP RECHT HEBBEN.

ARTIKEL ÉÉN.

Bijstand kan worden verleend :

1° Voor geschillen, aanhangig gemaakt voor een der takken der rechterlijke macht, voor scheidsmannen of voor een lichaam met administratieve rechtspraak belast, alsmede voor de handelingen in verband met de tenuitvoerlegging van vonnissen en arresten ;

2° Buiten eigenlijk rechtsgeschil, voor handelingen behorende tot de vrijwillige rechtspraak, voor de handelingen die deze noodzakelijk voorafgaan, alsmede voor de handelingen waarbij een pleitbezorger of een deurwaarder moet optreden.

ART. 2.

Le bénéfice de l'assistance judiciaire est accordé aux personnes de nationalité belge, lorsque leur prétention paraît juste, qu'elles ont intérêt à la faire valoir et qu'elles justifient de leur indigence.

ART. 3.

Le bénéfice de l'assistance peut être réclamé dans les mêmes conditions par les étrangers, conformément aux traités internationaux, et par les personnes physiques sans nationalité déterminée, dans le cas où les ressortissants des nations auxquelles ces personnes ont appartenu y ont droit en vertu d'un traité.

ART. 4.

La personne ayant quelques ressources ne jouit de l'assistance qu'après avoir versé entre les mains du receveur de l'enregistrement une somme que détermine la décision qui accorde l'assistance.

TITRE II.

DES BUREAUX DE LA CONSULTATION GRATUITE.

ART. 5.

Il y a des bureaux de la consultation gratuite de première instance, établis au chef lieu de chaque arrondissement judiciaire et des bureaux de la consultation gratuite d'appel, établis au siège de chaque Cour d'appel.

ART. 6.

Chaque bureau de première instance, comporte une ou plusieurs sections.

ART. 2.

Het voordeel van den gerechtelijken bijstand wordt verleend aan de personen van Belgische nationaliteit, indien hun aanspraak rechtmatig voorkomt, zij er belang bij hebben die te doen gelden en zij van hun onvermogen doen blijken.

ART. 3.

Het voordeel van den gerechtelijken bijstand kan ook, onder dezelfde voorwaarden, gevorderd worden door vreemdelingen, overeenkomstig de internationale verdragen, en door natuurlijke personen zonder bepaalde nationaliteit, ingeval de onderdanen der natie waartoe die personen hebben behoord, krachtens een verdrag op dit voordeel recht hebben.

ART. 4.

Hij die over eenige geldmiddelen beschikt, geniet slechts het voordeel van den bijstand, nadat hij in handen van den ontvanger der registratie eene som heeft gestort te bepalen bij de beschikking waarbij gerechtelijke bijstand wordt verleend.

TITEL II.

DE BUREELEN VOOR KOSTELOOZE RAADPLEGING.

ART. 5.

Bureelen voor kosteloze raadpleging in eersten aanleg zijn gevestigd in de hoofdplaats van elk rechterlijk arrondissement, en bureelen voor kosteloze raadpleging in hooger beroep ten zetel van elk hof van beroep.

ART. 6.

Ieder bureel in eersten aanleg bestaat uit eene of meer afdeelingen.

ART. 7.

Chaque section est constituée d'un avocat, membre ou ancien membre du Conseil de l'ordre, ou, à son défaut, d'un avocat, ayant au moins quinze années d'inscription au tableau, désigné par le bâtonnier, ou, s'il n'existe pas de conseil de discipline, par le président du tribunal de première instance.

Dans les arrondissements où le nombre des avocats inscrits au tableau est inférieur à vingt, la section peut être constituée d'un magistrat du tribunal ou d'un avoué ayant le droit de plaider et comptant au moins quinze années de pratique du barreau.

La désignation est faite pour un an, avant le 1er octobre de chaque année, et peut être renouvelée.

En cas de décès ou de démission, le successeur choisi, comme il est dit ci-dessus, achève le mandat de son prédécesseur.

Il est désigné, en outre, un ou plusieurs suppléants qui remplacent les titulaires empêchés.

ART. 8.

La section siège avec l'assistance du procureur du Roi ou de l'un de ses substituts.

Les fonctions de greffier sont remplies par le greffier en chef ou un greffier du tribunal de première instance.

ART. 9.

Le bureau d'appel est composé de deux avocats, bâtonniers en exercice ou anciens bâtonniers et d'un conseiller à la Cour d'appel.

Les avocats sont désignés pour un an, avant le 1er octobre de chaque année, au scrutin secret et à la majorité des voix, dans une assemblée des bâtonniers et anciens bâtonniers du

ART. 7.

Iedere afdeeling bestaat uit een advocaat, lid of oud-lid van den raad der orde, of, bij diens ontstentenis, uit een advocaat die, ten minste sedert vijftien jaar op de lijst ingeschreven, door den stafhouder, of, indien er geen tuchtraad is, door den voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg wordt aangewezen.

In de arrondissementen waar geen twintig advocaten op de lijst zijn ingeschreven, kan de afdeeling bestaan uit een magistraat der rechtbank of uit een pleitbezorger die recht tot pleiten heeft en ten minste vijftien jaar praktijk bij de balie telt.

De aanwijzing geldt voor één jaar en geschiedt vóór den 1° October van ieder jaar; zij kan hernieuwd worden.

Bij overlijden of onstlag, doet de opvolger, gekozen zooals hierboven is gezegd, het mandaat uit van zijn voorganger.

Daarenboven worden één of meer plaatsvervangers aangewezen, ter vervangning van verhinderde titularissen.

ART. 8.

De afdeeling houdt zitting ten overstaan van den procureur des Konings of van een zijner substituten.

Het griffiersambt wordt waargenomen door den hoofdgriffier van, of door een griffier bij de rechtbank van eersten aanleg.

ART. 9.

Het bureel in hooger beroep bestaat uit twee advocaten, fungeerende of gewezen stafhouders, en een raadsheer in het hof van beroep.

De advocaten worden aangewezen voor één jaar, vóór den 1° October van ieder jaar, bij stemming met gesloten briefjes en bij meerderheid, in eene vergadering van de stafhouders

ressort, convoquée et présidée par le bâtonnier de l'ordre des avocats à la Cour d'appel.

Le conseiller est désigné pour un an, avant le 1er octobre de chaque année, par le premier président de la Cour d'appel.

Leurs mandats peuvent être renouvelés. En cas d'empêchement, de démission ou de décès, ils sont remplacés par des suppléants désignés chaque année de la même manière.

ART. 10.

Le bureau choisit son président parmi ses membres.

Le bureau siège avec l'assistance du procureur général, d'un avocat général ou d'un substitut du procureur général.

Les fonctions de greffier sont remplies par le greffier en chef ou un greffier à la Cour.

ART. 11.

Dans les provinces de la Flandre Occidentale, de la Flandre Orientale, d'Anvers et du Limbourg, ainsi que dans l'arrondissement de Louvain, les membres des bureaux de première instance doivent connaître la langue flamande.

Dans l'arrondissement de Bruxelles, la même connaissance est exigée des membres de la moitié des sections du bureau de première instance.

Dans les bureaux d'appel, le membre-conseiller à la Cour d'appel et l'officier du ministère public doivent connaître la langue flamande.

TITRE III.

DE LA COMPÉTENCE.

ART. 12.

Le bénéfice de l'assistance est accordé par le bureau de première

en gewezen stafhouders van het rechtsgebied, bijeengeroepen en voorgezeten door den stafhouder van de orde der advocaten bij het hof van beroep.

De raadsheer wordt aangewezen voor één jaar, vóór den 1ⁿ October van ieder jaar, door den eerste-voorzitter van het hof van beroep.

Hunne mandaten kunnen hernieuwd worden. Bij verhindering, ontslag of overlijden, worden zij vervangen door plaatsvervangers, ieder jaar op dezelfde wijze aangewezen.

ART. 10.

Het bureel kiest zijn voorzitter uit zijne leden.

Het bureel houdt zitting ten overstaan van den procureur generaal, van een advocaat generaal of van een substituut procureur generaal.

Het griffiersambt wordt waargenomen door den hoofdgriffier van, of door een griffier bij het hof.

ART. 11.

In de provinciën West-Vlaanderen, Oost-Vlaanderen, Antwerpen en Limburg, evenals in het arrondissement Leuven, moeten de leden van de bureelen in eersten aanleg de Vlaamsche taal machtig zijn.

In het arrondissement Brussel, is dit ook vereischt voor de leden van de helft der afdeelingen van het bureel in eersten aanleg.

In de bureelen in hooger beroep, moeten het lid-raadsheer in het hof van beroep, en de ambtenaar van het openbaar ministerie de Vlaamsche taal machtig zijn.

TITEL III.

DE BEVOEGDHEID.

ART. 12.

Het voordeel van den gerechtelijken bijstand wordt verleend door het

instance de l'arrondissement où le requérant a sa résidence, si le requérant n'a pas sa résidence en Belgique, le bureau compétent est celui de l'arrondissement où l'assistance devrait être prestée.

ART. 13.

Devant la justice de paix, lorsque le requérant ne sollicite pas la désignation d'un avocat, le bénéfice de l'assistance peut être accordé par le juge de paix, sous les conditions de l'article 2 et sans procédure.

ART. 14.

En matière répressive, sans préjudice à l'application de l'article 294 du Code d'instruction criminelle et des dispositions qui régissent la désignation des défenseurs devant les juridictions militaires, le bureau de première instance, sur requête verbale ou écrite et sans autre procédure, accorde au prévenu indigent, même étranger, à la partie civile et à la partie civilement responsable, le bénéfice de l'assistance judiciaire.

ART. 15.

Dans les cas urgents, le bureau de première instance peut, dans les conditions établies par l'article 2 et sur simple requête verbale ou écrite, accorder le bénéfice de l'assistance pour les actes et devoirs qu'il détermine.

ART. 16.

Si, devant le bureau, la partie adverse justifie de son indigence, elle peut être admise au bénéfice de la procédure gratuite pour sa défense et ses demandes reconventionnelles.

bureel in eersten aanleg in het arrondissement waar de verzoeker zijne verblijfplaats heeft. Heeft de verzoeker zijne verblijfplaats in België niet, dan is het bureel van dat arrondissement bevoegd, waar de bijstand zou dienen bewezen.

ART. 13.

Voor het vredegerecht, bijaldien de verzoeker niet om de aanstelling van een advocaat vraagt, kan het voordeel van den bijstand, onder de bij artikel 2 voorziene voorwaarden en zonder rechtspleging, door den vrede-rechter worden verleend.

ART. 14.

In strafzaken, onverminderd de toepassing van artikel 294 van het Wetboek van strafvordering en van de bepalingen betreffende de aanwijzing van verdedigers vóór de militaire rechtslichamen, verleent het bureel in eersten aanleg, op mondeling of schriftelijk verzoek en zonder verdere rechtspleging, aan den behoeftigen beklaagde, zelfs indien hij vreemdeling is, aan de burgerlijke partij en aan de burgerlijk aansprakelijke partij, het voordeel van den gerechtelijken bijstand.

ART. 15.

In spoedeisende gevallen kan het bureel in eersten aanleg, onder de bij artikel 2 voorziene voorwaarden en op eenvoudig mondeling of schriftelijk verzoek, het voordeel van den bijstand verleenen voor de handelingen en bemoeiingen, welke het nader bepaalt.

ART. 16.

Indien de wederpartij bij het bureel van haar onvermogen doet blijken, kan haar, voor hare verdediging en hare aanvragen tot reconventie, vergunning worden verleend om kosteloos te procederen.

ART. 17.

Les décisions des bureaux de première instance ne sont pas susceptibles d'opposition ; elles ne peuvent être frappées d'appel que par le procureur général près la Cour d'appel. L'appel est porté devant le bureau d'appel institué au siège de la Cour d'appel du ressort.

Le procureur général près la Cour d'appel peut déférer à la Cour de cassation, uniquement pour contravention expresse à la loi, les jugements du bureau d'appel.

Les décisions rendues par le juge de paix ou par le bureau en matière répressive ou dans les cas urgents ne sont susceptibles d'aucun recours.

TITRE IV.

DE LA PROCÉDURE.

ART. 18.

Les diverses sections d'un bureau de première instance se répartissent les affaires suivant un règlement arrêté par le bâtonnier, ou, à défaut de celui-ci, par le président du tribunal de première instance.

ART. 19.

Devant les bureaux de première instance l'instruction se fait comme il suit :

Le demandeur comparait en personne ou, avec l'autorisation du bureau, par mandataire spécial, produit les pièces indiquées par les articles 34 et 35 et présente verbalement sa requête dont il est pris note sommairement par le greffier.

Le bureau, à moins qu'il n'estime que la requête doive être immédiatement rejetée, fixe le jour où le demandeur est tenu de se représenter en per-

ART. 17.

De beschikkingen van de bureelen in eersten aanleg zijn niet vatbaar voor verzet ; hooger beroep van deze beschikkingen staat alleen den procureur generaal bij het hof van beroep open. Het beroep wordt gebracht voor het bureel in hooger beroep, gevestigd ten zetel van het hof van beroep van het rechtsgebied.

De procureur generaal bij het hof van beroep kan de uitspraken van het bureel in hooger beroep aan de kennisneming van het hof van cassatie opdragen, doch uitsluitend wegens uitdrukkelijke schennis der wet.

De beschikkingen, door den vrede-rechter of door het bureel in strafzaken of in spoedeisende gevallen verleend, kunnen door geen rechts-middel bestreden worden.

TITEL IV.

DE RECHTSPLEGING.

ART. 18.

De verschillende afdelingen van een bureel in eersten aanleg verdeelen de zaken onder elkaar volgens eene door den stafhouder, of bij diens ontstentenis, door den voorzitter van de rechtbank van eersten aanleg te bepalen regeling.

ART. 19.

Vóór de bureelen in eersten aanleg wordt de zaak behandeld als volgt :

De verzoeker verschijnt in persoon of, mits hiertoe gemachtigd te zijn door het bureel, bij bijzonderen lasthebber, legt de bij de artt. 34 en 35 aangeduide stukken over en zet mondeling zijn verzoek uiteen waarvan de griffier summierlijk nota neemt.

Tenzij het meene het verzoek onmiddellijk te moeten afwijzen, bepaalt het bureel den dag waarop de verzoeker zich in persoon of

sonne ou par mandataire spécial agréé par le bureau et où le défendeur est invité à comparaître en personne ou par mandataire spécial agréé par le bureau. Les deux parties peuvent se faire assister par un avocat.

L'invitation est transmise sous pli recommandé à la poste par le greffier et indique les nom, prénoms, profession et domicile du demandeur et sommairement l'objet de la demande.

Après avoir entendu les parties, le bureau statue immédiatement ou renvoie l'affaire au procureur du Roi pour information. Dans ce dernier cas, il fixe le jour où il lui sera rendu compte de l'information du procureur du Roi.

Au jour fixé, le bureau statue après avoir entendu à nouveau le procureur du Roi et les parties.

Il peut, en tout état de la procédure, désigner un avocat pour entendre le requérant et faire rapport en présence des parties.

ART. 20.

Devant le bureau d'appel, les parties comparaissent en personne ou par mandataire spécial agréé par le bureau; elles pourront être assistées de leurs avocats.

Le bureau peut renvoyer l'affaire au procureur général, pour information.

ART. 21.

Le bureau de première instance et le bureau d'appel, celui-ci à la majorité des voix, statuent sur les réquisitions du ministère public, parties entendues ou appelées, comme il est dit ci-après.

L'instruction se fait à huis clos.

bij een door het bureel toegelaten bijzonderen lasthebber opnieuw moet aanmelden en waarop de verweerder wordt uitgenoodigd, hetzij in persoon, hetzij bij een door het bureel toegelaten bijzonderen lasthebber te verschijnen. Beide partijen mogen zich door een advocaat laten bijstaan.

De oproeping, door den griffier bij een ter post aangeteekend schrijven toegezonden, vermeldt naam, voornamen, beroep en woonplaats van den verzoeker en geeft ook in het kort de gronden der vordering op.

Na de partijen te hebben gehoord, doet het bureel onmiddellijk uitspraak of verwijst de zaak voor het inwinnen van inlichtingen naar den procureur des Konings. In dit laatste geval, bepaalt het den dag waarop verslag zal uitgebracht worden over de door den procureur des Konings ingewonnen inlichtingen.

Op den gestelden dag, beschikt het bureel na opnieuw den procureur des Konings en partijen te hebben gehoord.

Hangende de rechtspleging, kan het bureel steeds een advocaat aanwijzen om den verzoeker te hooren en in het bijzijn van partijen verslag uit te brengen.

ART. 20.

Vóór het bureel in hooger beroep verschijnen partijen in persoon of bij een door het bureel toegelaten bijzonderen lasthebber; zij kunnen door hunne advocaten worden bijgestaan.

Het bureel kan de zaak voor het inwinnen van inlichtingen naar den procureur generaal verwijzen.

ART. 21.

Het bureel in eersten aanleg en het bureel in hooger beroep beschikken, het laatstgenoemde bij meerderheid van stemmen, over de vorderingen van het openbaar ministerie, de partijen gehoord of opgercepen, zooals verder wordt bepaald.

De behandeling geschiedt met gesloten deuren.

ART. 22.

Le bénéfice de l'assistance n'est accordé pour la procédure devant la Cour de cassation en matière civile qu'après que le bureau saisi de la demande aura obtenu une consultation d'un avocat à la Cour de cassation désigné par le bâtonnier de son ordre.

ART. 23.

Les jugements motivés et prononcés publiquement sont inscrits dans un registre par le greffier, signés par le juge ou le président et par le greffier. Ce dernier en délivre gratuitement aux parties et au ministère public, à leur demande, des expéditions, qui contiennent exclusivement, outre la formule exécutoire, les motifs et le dispositif de la décision.

ART. 24.

Le jugement accordant l'assistance sous la réserve exprimée à l'article 4 est dénoncé par le greffier du bureau au receveur de l'enregistrement qui, de son côté, doit prévenir le greffier dès que la consignation est faite.

Cette consignation est mentionnée sur la minute de la décision et c'est seulement après que cette formalité est accomplie que l'expédition peut être délivrée à l'assisté.

ART. 25.

Toute décision qui accorde l'assistance désigne les avocats et les officiers publics ou ministériels qui auront à prêter leur ministère.

ART. 22.

Voor de rechtspleging vóór het Hof van cassatie in burgerlijke zaken, wordt het voordeel van den bijstand eerst verleend, nadat het bureel, waarbij de aanvraag werd ingediend, van raad zal zijn gediend door een advocaat bij het Hof van cassatie, aangewezen door den stafhouder van zijne orde.

ART. 23.

De met redenen omkleede en in het openbaar uitgesproken beschikkingen worden door den griffier in een register ingeschreven, door den rechter of den voorzitter en door den griffier onderteeekend. De griffier levert daarvan kosteloos aan partijen en aan het openbaar ministerie, op daartoe strekkend verzoek, eene uitgifte af welke, behoudens het formulier van tenuitvoerlegging, uitsluitend de overwegingen en de beslissing bevatten.

ART. 24.

De beschikking, waarbij bijstand wordt verleend onder het bij artikel 4 gemaakte voorbehoud, wordt door den griffier van het bureel medegedeld aan den ontvanger der registratie, die zijnerzijds den griffier moet verwittigen zoodra de bewaarestelling heeft plaats gehad.

Van deze bewaarestelling wordt melding gemaakt op de minuut van de beschikking en eerst nadat aan deze formaliteit is voldaan, mag aan den persoon, die bijstand verkrijgt, de uitgifte worden ter hand gesteld.

ART. 25.

Elke beschikking waarbij bijstand wordt verleend, wijst de advocaten en de openbare of ministerieele ambtenaren aan, die hunne ambtshulp hebben te verleen.

ART. 26.

Au début de chaque année judiciaire, les chambres de discipline des avoués et des huissiers du ressort dressent une liste pour régler la répartition des affaires entre les avoués et les huissiers, et la transmettent aux bureaux de première instance et d'appel.

ART. 27.

L'appel contre les décisions des bureaux de première instance doit être formé par le procureur général près la Cour d'appel, dans le mois du prononcé, par acte notifié aux parties, motivé et contenant assignation à comparaître à jour fixe devant le bureau d'appel.

ART. 28.

Le pourvoi en cassation du procureur général près la Cour d'appel contre les décisions du bureau d'appel est formé par déclaration reçue au greffe du bureau, dans les dix jours du prononcé, motivé et notifié aux parties, dans les dix jours de sa date, le tout à peine de nullité.

ART. 29.

Devant la Cour de cassation, la procédure est la même que pour les pourvois contre les arrêts et jugements en matière répressive.

ART. 30.

Toute décision en matière d'assistance judiciaire est, de plein droit, exécutoire nonobstant tout recours.

ART. 26.

Bij den aanvang van ieder gerechtelijk jaar, maken de tuchtkamers van pleitbezorgers en van deurwaarders van het rechtsgebied eene lijst op tot regeling van de verdeling der zaken onder de pleitbezorgers en de deurwaarders, en zenden deze lijst aan de bureelen in eersten aanleg en in hooger beroep.

ART. 27.

Hooger beroep van de beschikkingen der bureelen in eersten aanleg moet door den procureur generaal bij het hof van beroep worden ingesteld binnen de maand der uitspraak, bij eene aan partijen te beteekenen, met redenen omkleede akte, houdende aanzegging om op gestelden dag vóór het bureel in hooger beroep te verschijnen.

ART. 28.

Voorziening in cassatie van wege den procureur generaal bij het hof van beroep tegen beschikkingen van het bureel in hooger beroep geschiedt bij eene ter griffie van het bureel binnen tien dagen na de uitspraak ontvangen verklaring en wordt, met redenen omkleed, binnen tien dagen na de dagteekening ervan, aan partijen beteekend, een en ander op straffe van nietigheid.

ART. 29.

In het hof van cassatie is de rechtspleging dezelfde als bij hooger beroep van arresten en vonnissen in strafzaken.

ART. 30.

Elke beschikking ter zake van gerechtelijken bijstand is van rechtswege, niettegenstaande elk rechtsmiddel, uitvoerbaar.

ART. 31.

Si une affaire de pension alimentaire est portée au bureau de première instance ou d'appel et qu'après vérification de l'indigence du demandeur le bureau concilie les parties, il dresse, de cet arrangement, un acte qui est signé par elles ou qui constate qu'elle ne peuvent signer.

Cet acte est conservé au greffe.

Lorsque les débiteurs de la pension restent en défaut de l'acquitter, cet acte peut, à la requête du créancier, être rendu exécutoire dans les formes des articles 1020 et 1021 du Code de procédure civile et cette exécution se poursuit avec le bénéfice de l'assistance.

ART. 32.

Si les intéressés ou l'un d'eux ne comprend pas la langue dont il est fait usage devant le bureau de la consultation gratuite de première instance ou d'appel, l'emploi d'un interprète est obligatoire dans toutes les parties du pays. Les frais restent à charge de l'État.

ART. 33.

Sont exemptés du timbre, de la formalité de l'enregistrement et des droits de greffe, tous les actes et écritures relatifs à la demande d'assistance judiciaire jusques et y compris l'expédition de la décision et l'acte de transaction visé à l'article précédent.

Peuvent être produits sans être timbrés ni enregistrés, tous les actes et écritures tendant à justifier ou à contester la demande d'assistance.

ART. 31.

Indien eene zaak van uitkeering tot onderhoud voor het bureel in eersten aanleg of in hooger beroep wordt aangebracht en, nadat van de echtheid van des verzoekers onvermogen is gebleken, het bureel bij wege van minnelijke schikking partijen verzoent, maakt het daarvan eene akte op, welke door partijen wordt onteekend of waarbij vastgesteld wordt dat deze niet kunnen teekenen.

Deze akte wordt ter griffie bewaard.

Wanneer zij die de uitkeering verschuldigd zijn in gebreke blijven ze te vereffenen, kan deze akte, op aanzoek van den schuldeischer, uitvoerbaar worden gesteld, op de wijze voorzien bij de artt. 1020 en 1021 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering, en deze tenuitvoerlegging wordt vervolgd onder vergunning van gerechtelijken bijstand.

ART. 32.

Indien de betrokken personen of één onder hen de taal, welke vóór het bureel voor kosteloze rechtspleging in eersten aanleg of in hooger beroep gebruikt wordt, niet verstaat, is in welk deel van het Rijk ook de aanstelling van een tolk vereischt. De kosten komen ten laste van den Staat.

ART. 33.

Zijn vrij van zegel en van griffierechten en ontslagen van de formaliteit der registratie, al de akten en geschriften betreffende een verzoek om gerechtelijken bijstand, tot en met de uitgifte van de beschikking en de bij het vorig artikel voorziene akte van minnelijke schikking.

Kunnen overgelegd worden zonder met het zegel bekleed of geregistreerd te zijn, alle akten en geschriften tot staving of betwisting van een verzoek om gerechtelijken bijstand.

TITRE V.

DE LA JUSTIFICATION DE L'INDIGENCE.

ART. 34.

Le requérant doit présenter au bureau sa carte d'identité et fournir :

1° Un extrait, certifié exact, de la plus récente déclaration relative aux impôts sur les revenus souscrite par l'intéressé ou par le chef du ménage auquel il appartient et indiquant, par catégorie, les divers revenus déclarés à la supertaxe ;

2° Une déclaration par lui affirmée devant le commissaire de police de la commune qu'il habite ou, à défaut de commissaire de police, devant le bourgmestre, indiquant dans le détail les modifications qui se sont produites dans ses moyens d'existence depuis le dépôt de la déclaration reprise sous le n° 1 ;

Celui qui a reçu cette déclaration atteste qu'elle lui paraît conforme à la vérité ou qu'elle lui paraît contenir des inexactitudes et consigne le résultat des vérifications qu'il aura dû faire à cet égard.

ART. 35.

Le requérant résidant à l'étranger fait parvenir sa demande au bureau, par écrit, en joignant les documents justificatifs de son indigence, tels qu'ils sont exigés par les lois du pays où il réside.

Si, dans ce pays, aucune loi ne règle la matière, il joint à sa demande une déclaration affirmée devant l'agent consulaire belge du lieu de sa résidence ; cette déclaration contient l'indication de la résidence du requérant et l'énumération détaillée de ses moyens d'existence et de ses charges.

TITEL V.

HET BEWIJS VAN ONVERMOGEN.

ART. 34.

De verzoeker moet aan het bureel zijne identiteitskaart vertoonen en daarenboven de volgende stukken overleggen :

1° Een echt verklaard uittreksel uit de jongste aangifte betreffende de belastingen op het inkomen, onteekend door den betrokken persoon of door het hoofd van het gezin tot hetwelk hij behoort, daarbij per categorie de verschillende inkomsten vermeldende welke voor de supertaxe werden aangegeven ;

2° Eene verklaring, door hem bevestigd vóór den commissaris van politie van de gemeente waar hij woont, of bij ontstentenis van commissaris van politie, vóór den burgemeester, waarbij omstandig de wijzigingen worden uiteengezet welke zijne bestaansmiddelen hebben ondergaan sedert de nederlegging van de onder 1° bedoelde aangifte.

Hij die deze verklaring heeft afgenomen, betuigt dat zij hem waarachtig voorkomt of dat zij, naar zijne meening, onjuistheden bevat, en hij teekent den uitslag op der nasporingen welke hij te dien opzichte heeft moeten doen.

ART. 35.

De verzoeker, die in het buitenland verblijf houdt, richt zijne aanvraag schriftelijk tot het bureel en voegt er de stukken aan toe waaruit zijn onvermogen blijkt, zooals zij vereischt worden door de wetten van het land waar hij verblijf houdt.

Indien de zaak in dat land door geen wet is geregeld, voegt hij bij zijn verzoek eene verklaring, bevestigd voor den Belgischen consulaire agent ter plaatse waar hij verblijf houdt ; in deze verklaring wordt de verblijfplaats van den verzoeker vermeld met eene omstandige opgave van zijne bestaansmiddelen en lasten.

TITRE VI.

DES EFFETS DE L'OCTROI
DE L'ASSISTANCE.

ART. 36.

Sont liquidés en débet, les droits de timbre, d'enregistrement et de greffe applicables à tous les actes faits à la requête de la personne qui a obtenu l'assistance, y compris les pièces invoquées par elle à l'appui de sa prétention et les actes d'exécution du jugement. L'original des exploits d'huissier est, lors de son enregistrement, visé pour timbre. Il mentionne le nombre de feuilles et le droit pour les copies. Celles-ci sont dispensées de la relation du visa, si le papier a les mêmes dimensions que celui de l'original.

Il doit être fait mention de l'admission à l'assistance dans tous les exploits, expéditions et autres actes ou pièces qui sont faits ou délivrés avec le bénéfice de l'assistance.

Le visa pour timbre et l'enregistrement en débet n'ont d'effet, quant aux actes et titres produits par l'assisté, que pour l'objet en vue duquel l'assistance a été accordée.

ART. 37.

L'administration de l'enregistrement et des domaines fait, à la décharge de l'assisté, l'avance conformément à l'article 104 de l'arrêté royal du 1er septembre 1920 portant règlement général sur les frais de justice en matière répressive : des frais de transport et de séjour des magistrats, officiers publics ou ministériels, experts et témoins, des honoraires des experts, des taxes des témoins, du coût des insertions dans les journaux lorsqu'elles sont prescrites

TITEL VI.

DE GEVOLGEN VAN DE VERGUNNING
VAN GERECHTELIJKEN BIJSTAND.

ART. 36.

De zegel-, registratie-, en griffierechten, toepasselijk op al de akten opgemaakt op verzoek van den persoon die gerechtelijken bijstand geniet, met inbegrip van de stukken waarop hij zich tot staving van zijne aanspraak beroept en de akten tot tenuitvoerlegging van het vonnis, worden in debet vereffend. Het origineel der deurwaardersexploiten wordt, bij de registratie ervan, voor zegel gevisseerd. Daarin worden aangeduid het aantal bladen en het recht verschuldigd wegens afschriften. Deze moeten het visa niet vermelden, indien het papier dezelfde afmetingen heeft als dat waarop het origineel is geschreven.

In al de exploiten, uitgiften en andere akten of stukken, opgemaakt of afgeleverd onder het voordeel van den gerechtelijken bijstand, wordt melding gemaakt van de vergunning van bijstand.

Het visa voor zegel en de registratie in debet gelden slechts, wat betreft de akten en titels welke overgelegd worden door hem die bijstand geniet, voor het doel waarvoor bijstand werd verleend.

ART. 37.

Het bestuur van registratie en domeinen doet, ter ontlasting van hem die bijstand geniet, het voorschot overeenkomstig art. 104 van het koninklijk besluit van 1 September 1920 houdende het algemeen reglement op de gerechtskosten in strafzaken : van de kosten van vervoer en verblijf van de magistraten, openbare of ministerieele ambtenaren, deskundigen en getuigen, van het loon der deskundigen, van het getuigengeld, van de kosten van

par la loi ou autorisées par justice, des déboursés et du quart des salaires des huissiers ainsi que des déboursés des autres officiers publics ou ministériels.

ART. 38.

Le recouvrement des émoluments et honoraires des officiers publics et ministériels, à l'exception des trois quarts des salaires des huissiers, le recouvrement des droits et amendes liquidés en débet et des avances faites par l'administration de l'enregistrement et des domaines, peuvent être poursuivis, dans tous les cas, contre l'assisté, s'il est en état de les payer, et, en outre, à charge de l'adversaire, si celui-ci a été condamné aux dépens ou si une transaction est intervenue au cours du procès.

ART. 39.

Si l'adversaire de l'assisté est condamné aux dépens, le greffier transmet, dans le mois, un extrait du jugement au receveur de l'enregistrement.

En cas de transaction, les parties sont tenues d'informer l'administration de l'enregistrement et des domaines, par lettre recommandée à la poste, qu'il a été mis fin au litige. Cette information doit être donnée dans les deux mois de l'accord intervenu, faute de quoi il est encouru par chacune des parties une amende fiscale de 100 francs par mois de retard.

ART. 40.

Le recouvrement de la créance de l'administration est poursuivi par elle, conformément aux dispositions légales sur le recouvrement des droits de timbre et d'enregistrement.

inlassching in de dagbladen, wanneer zij door de wet zijn voorgeschreven of door den rechter zijn toegelaten, van de bijkomende onkosten en van het vierde van de salarissen van deurwaarders, alsmede van de bijkomende onkosten der andere openbare of ministerieele ambtenaren.

ART. 38.

De emolumenten en loonen van openbare en ministerieele ambtenaren, met uitzondering van het drie vierde van de salarissen van deurwaarders, de in debet vereffende rechten en boeten en de door het bestuur van registratie en domeinen gedane voorschotten kunnen in ieder geval verhaald worden op hem die bijstand heeft genoten, indien hij in staat is ze te betalen, en, daarenboven op de wederpartij, indien deze in de kosten verwezen werd of indien in den loop van het geding eene minnelijke schikking werd getroffen.

ART. 39.

Wordt de wederpartij van hem die bijstand geniet in de kosten verwezen, dan zendt de griffier binnen de maand aan den ontvanger der registratie een uittreksel uit het vonnis.

Werd eene minnelijke schikking getroffen, dan moeten partijen aan het bestuur van registratie en domeinen bij een ter post aangeteekend schrijven mededeelen, dat aan het geschil een einde werd gemaakt. Deze mededeeling moet geschieden binnen twee maand na de getroffen overeenkomst, bij gebreke waarvan iedere partij eene fiscale geldboete van 100 frank per maand vertraging oploopt.

ART. 40.

De invordering der aan het bestuur verschuldigde gelden geschiedt door het bestuur, overeenkomstig de wetsbepalingen in zake de inning van zegel- en registratierechten.

La signification de la contrainte au défendeur condamné emporte exécution du jugement par défaut au profit de l'assisté, dans les termes de l'article 156 du Code de procédure civile.

L'avoué de l'assisté peut réclamer, à concurrence des émoluments, distraction des dépens auxquels la partie adverse a été condamnée.

ART. 41.

Si, dans le cas de l'article 4, la provision versée par l'assisté n'est pas épuisée lors de la fin du procès, elle est affectée au paiement des émoluments de l'avoué et de la portion non payée des salaires des huissiers; le solde est restitué à l'assisté sur justification de la fin du litige.

L'action en restitution se prescrit par deux ans.

ART. 42.

L'action en recouvrement des sommes dues au Trésor se prescrit par trente ans, à compter du jour où la formalité a été donnée, s'il s'agit de droits liquidés en débet, et, s'il s'agit d'avances faites par l'administration de l'enregistrement, à partir du jour où elle a effectué le paiement.

ART. 43.

La cessation de l'indigence donne seule à l'avocat le droit de recevoir ou de réclamer des honoraires dont le montant est arbitré par le bâtonnier.

Beteekening van het dwangbevel aan den veroordeelden verweerder brengt tenuitvoerlegging van het vonnis bij verstek mede ten voordeele van hem die bijstand geniet, op de wijze als voorzien bij art. 156 van het Wetboek van burgerlijke rechtsvordering.

De pleitbezorger van hem die bijstand geniet, kan, tot beloop van de emolumenten, afscheiding eischen van de kosten waarin de wederpartij werd verwezen.

ART. 41.

Indien, in het bij art. 4 voorziene geval, de door hem, die bijstand geniet, gestorte voorraad niet opgebruikt is bij den afloop van het geding, wordt hij gebruikt tot betaling van de emolumenten van den pleitbezorger en van het niet betaalde deel van de salarissen der deurwaarders; het saldo wordt teruggegeven aan hem die den bijstand genoot, bij overlegging van het bewijs dat het geding ten einde is.

De vordering tot teruggave vervalt na twee jaar.

ART. 42.

De vordering tot verhaal van de aan de Schatkist verschuldigde sommen vervalt na dertig jaar, met ingang van den dag waarop de formaliteit werd toegestaan, als het in debet vereffende rechten geldt, en, als het door het bestuur van registratie gedane voorschotten betreft, met ingang van den dag waarop dat bestuur de betaling heeft gedaan.

ART. 43.

Het ophouden van het onvermogen alleen geeft aan den advocaat het recht tot het ontvangen of vorderen van honorarium, waarvan het bedrag door den stafhouder begroot wordt.

ART. 44.

Le Ministre de la Justice met à la disposition des bureaux de première instance et d'appel les sommes nécessaires pour couvrir leurs menues dépenses. Celles-ci comprennent, notamment, les frais de correspondance des bureaux et ceux des avocats chargés de la défense des indigents admis au bénéfice de l'assistance.

Les bureaux en rendent compte annuellement au Ministre de la Justice.

TITRE VII.

DU RETRAIT DE L'ASSISTANCE.

ART. 45.

Tant que l'affaire n'est pas terminée l'assistance peut être retirée par le bureau de qui elle émane, si elle n'a été obtenue que grâce à des déclarations inexactes.

La demande en retrait peut être faite par toute partie en cause et par le ministère public. Elle est formulée par requête motivée et signifiée avec assignation à comparaître devant le bureau au jour qui aura été fixé par appointment. Les parties ne sont tenues de comparaître en personne que sur injonction du bureau.

Pour le surplus, les règles relatives à l'octroi de l'assistance sont applicables à l'instance en retrait.

Les frais avancés par l'Etat, les droits tenus en suspens, les émoluments et honoraires des officiers publics et ministériels autres que l'huisier, sont immédiatement exigibles à charge de la partie déchue du bénéfice de l'assistance.

ART. 44.

De Minister van Justitie stelt ter beschikking van de bureelen in eersten aanleg en in hooger beroep de noodige gelden om hunne kleine uitgaven te bestrijden. Daarbij hooren onder meer de kosten van briefwisseling van de bureelen en die van de advocaten belast met de verdediging van de tot gerechtelijken bijstand toegelaten behoeftigen.

Jaarlijks leggen de bureelen aan den Minister van Justitie daarvan rekening en verantwoording over.

TITEL VII.

DE INTREKKING VAN DEN BIJSTAND.

ART. 45.

Zoolang de zaak niet afgehandeld is, kan de bijstand ingetrokken worden door het bureel waardoor hij werd verleend, indien hij alleen werd bekomen dank zij onjuiste aangiften.

De aanvraag tot intrekking kan uitgaan van elke betrokken partij en van het openbaar ministerie. Zij wordt ingediend bij met redenen omkleed verzoekschrift en beteekend met dagvaarding om vóór het bureel te verschijnen op den bij eenvoudige beschikking te bepalen dag. Slechts op aanmaning van het bureel zijn partijen gehouden in persoon te verschijnen.

Voor het overige gelden de regelen betreffende de vergunning van den bijstand ook voor de vordering tot intrekking ervan.

De door den Staat voorgeschooten kosten, de voorloopig niet geïnde rechten, de emolumenten en loonen van openbare en ministerieele ambtenaren, buiten de deurwaarders, zijn onmiddellijk vorderbaar van de partij die van het voordeel van den gerechtelijken bijstand vervallen is verklaard.

TITRE VIII.

DISPOSITION PÉNALE.

ART. 46.

Celui qui, par des déclarations sciemment inexactes ou par d'autres manœuvres, obtient le bénéfice de l'assistance sans y avoir droit, est puni d'un emprisonnement de huit jours à un an et d'une amende de 100 à 5,000 francs, ou de l'une de ces peines seulement.

La tentative de ce délit est punie d'un emprisonnement de huit jours à six mois et d'une amende de 50 à 3,000 francs ou de l'une de ces peines seulement.

Le livre premier du Code pénal est, dans son entier, applicable à ces infractions.

TITRE IX.

DISPOSITION FINALE.

ART. 47.

Sont abrogés : les dispositions contraires à la présente loi, notamment la loi du 30 juillet 1889 sur l'assistance judiciaire et la procédure gratuite et la loi du 27 juin 1895 qui en a modifié l'article 3 ; l'article 24 du décret impérial du 14 décembre 1810, contenant règlement sur l'exercice de la profession d'avocat ; la phrase finale de l'article 3, 1° et de l'article 4, 2°, de la loi du 28 mars 1868 sur la caisse de prévoyance en faveur des ouvriers mineurs ; les n°s 7, 8 et les quatre premiers alinéas du n° 10, le n° 11 de l'article 61, l'article 62, n° 108, deuxième alinéa, de la loi du 25 mars 1891 ; l'article 1er de l'arrêté royal du 16 mai 1895 ; l'article 19 de la loi du 24 décembre 1903 en tant qu'il accorde le privilège de la procé-

TITEL VIII.

STRAFBEPALING.

ART. 46.

Hij die, door wetens en willens onjuiste verklaringen af te leggen, of door andere verkeerde handelingen, het voordeel van den bijstand bekomt zonder daarop recht te hebben, wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot één jaar en met geldboete van 100 tot 5,000 frank, of enkel met één dezer straffen.

De poging tot dit feit wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maand en met geldboete van 50 tot 3,000 frank, of enkel met één dezer straffen.

Het eerste boek van het Strafwetboek is, in zijn geheel, op deze misdrijven van toepassing.

TITEL IX.

SLOTBEPALING.

ART. 47.

Vervallen : de bepalingen in strijd met deze wet, inzonderheid de wet van 30 Juli 1889 op den gerechtelijken bijstand en de toelating om kosteloos te procederen en de wet van 27 Juni 1895 waarbij aan artikel 3 wijzigingen worden toegebracht ; artikel 24 van het keizerlijk decreet van 14 December 1810, houdende regeling van de uitoefening van het beroep van advocaat ; de slotzin van artikel 3, 1°, en van artikel 4, 2°, der wet van 28 Maart 1868 op de voorzorgskas ten behoeve van de werklieden der mijnen ; n°s 7, 8 en de eerste vier paragrafen van n^r 10, het n^r 11 van artikel 61, artikel 62, n^r 108, tweede lid, van de wet van 25 Maart 1891 ; artikel 1 van het koninklijk besluit van 16 Mei 1895 ; artikel 19 der wet van 24 December

dure gratuite aux caisses communes
d'assurance contre les accidents du
travail.

1903, voor zoover daarbij aan de
gemeenschappelijke kassen voor ver-
zekering tegen arbeidsongevallen het
voorrecht wordt toegekend om koste-
loos te procederen.

Donné à Bruxelles, le 24 novembre
1922.

Gegeven te Brussel, den 24ⁿ Novem-
ber 1922.

ALBERT.

Par le Roi
Le Premier ministre,
Ministre des Finances,

Van 's Konings wege :
De Eerste Minister,
Minister van Financiën,

C. THEUNIS.

Le Ministre de la Justice, | *De Minister van Justitie,*
F. MASSON.